

UNICA

za

osnovne šole.

Srednja stopnja.

Oddelek A. Števila do 1000.

Sestavil

A. Črnivec.

Odobrilo ministrstvo prosvete na predlog glavnega prosvetnega sveta z odlokom O. N. br. 49630 z dne 4. julija 1928.

Cena vezani knjigi 10 Din.

Ljubljana 1928.

Oblastna zaloga šolskih knjig in učil.

K 87/Vl.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
4	8	12	16	20	24	28	32	36	40
5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
6	12	18	24	30	36	42	48	54	60
7	14	21	28	35	42	49	56	63	70
8	16	24	32	40	48	56	64	72	80
9	18	27	36	45	54	63	72	81	90
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

Razpredelnica za množenje osnovnih števil z osnovnimi ter za merjenje in deljenje večkratnikov osnovnih števil v obsegu poštevanka z osnovnimi števili.

Pp. 13.12.50. Je *910*

RAČUNICA

za

osnovne šole.

[3.]

Srednja stopnja.

Oddelek A. Števila do 1000.

Sestavil

A. Črnivec.

Odobrilo ministrstvo prosvete na predlog glavnega prosvetnega sveta z odlokom O. N. br. 49630 z dne 4. julija 1928.

Cena vezani knjigi 10 Din.

Ljubljana 1928.

Oblastna zaloga šolskih knjig in učil.

K 87/Vl.

Solske knjige, izdane v oblastni zalogi šolskih knjig in učil v Ljubljani, se ne smejo prodajati za višjo nego na čelni strani označeno ceno.

Pridržujejo se vse pravice.

J 10046

J. 5. X. 1926 N. Trabl.

Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Oddelek A.

I. Računanje v številnem obsegu od eden do tisoč.

1. Ponovila iz številnega obsega do sto.

a.

1. Štej od eden do sto in nazaj! Od trideset do petdeset; od sedemdeset pet do štirideset;...

2. Pokaži na računalu števila a) deset, dvajset... sto; b) dvanajst, dvajset štiri, trideset sedem, sedemdeset tri...! Vsako število napiši!

3. Napiši števila od eden do sto.

4. Koliko desetic je 10, 20, 30, 50, 40, 60, 80, 70, 90?

5. Koliko desetic in edinic je 37, 73, 42, 24, 50, 80, 44,...?

b.

1. $2 + 2$ do 100

2. $5 + 5$ do 100

3. $10 + 10$ do 100

4. $100 - 2$ do 0

5. $100 - 5$ do 0

6. $100 - 5$ do 0

7. $3 + 3$ do 60

8. $4 + 4$ do 60

9. $6 + 6$ do 90

10. $7 + 7$ do 98

11. $8 + 8$ do 96

12. $9 + 9$ do 90

13. $100 - 3$ do 40

14. $100 - 4$ do 40

15. $100 - 6$ do 10

16. $100 - 7$ do 2

17. $80 - 8$ do 0

18. $99 - 9$ do 0

c.

1. Ponovi, kolikor je treba ponazorevaje na ruskem računalu, poštevanke števil 1, 2, ... 10 in s števili 1, 2, ... 10!

2. $2 \times 2, 4, 6, 8, 10, \dots$

3. $3 \times 2, 3, 9, 7, 5, \dots$

4. $4 \times 6, 3, 10, 8, 4, \dots$

5. $5 \times 5, 2, 7, 4, 9, \dots$

6. $6 \times 8, 3, 10, 6, 7, \dots$

7. $7 \times 10, 8, 7, 4, 9, \dots$

8. $8 \times 9, 10, 7, 5, 8, \dots$

9. $9 \times 6, 7, 8, 4, 9, \dots$

10. $10 \times 3, 5, 9, 10, 8, \dots$

č.

1. 4, 6, 18, 14, ... = . $\times$ 2
2. 24, 30, 18, 12, ... = . $\times$ 3
3. 8, 20, 16, 36, ... = . $\times$ 4
4. 30, 25, 15, 40, ... = . $\times$ 5
5. 24, 12, 36, 54, ... = . $\times$ 6
6. 21, 35, 56, 63, ... = . $\times$ 7
7. 16, 56, 32, 72, ... = . $\times$ 8
8. 27, 45, 63, 90, ... = . $\times$ 9
9. 40, 50, 10, 30, 20, 70, 90, 100, 60 = . $\times$ 10
10. 13 = . $\times$ 10 27 = . $\times$ 10 35 = . $\times$ 10
 57 = . $\times$ 10 99 = . $\times$ 10 44 = . $\times$ 10
 83 = . $\times$ 10 61 = . $\times$ 10 72 = . $\times$ 10

Ponazori, kolikor je treba, na ruskem računalu in računaj:

11. 2 v 8, 12, 16, 2, 10, ...
12. 3 v 6, 15, 3, 21, 27, ...
13. 4 v 12, 24, 32, 20, 40, ...
14. 5 v 20, 35, 50, 45, 10, ...
15. 6 v 18, 6, 48, 30, 60, ...
16. 7 v 28, 14, 7, 63, 42, ...
17. 8 v 24, 40, 64, 56, 72, ...
18. 9 v 18, 9, 36, 54, 81, ...
19. 10 v 30, 40, 10, 20, 50, 100, 90, 70, 80, 60 ...
20. 10 v 24, 15, 53, 42, 66, 98, 71, 34, 87.

1 Din = 100 p.

Novec za 1 Din = *enodinarski novce*; novce za 2 Din = *dvodinarski novce*; novce za 50 p = *poldinarski novce*; novce za 10 p = *desetica*; novce za 5 p = *petica*.

Novčanica (bankovec) za 10 Din = *desetak*; novčanica (bankovec) za 5 Din = *petak*.

21. Koliko p je 4, 5, 7, 8, 6, 9, 10 novcev po 5 p?
22. Koliko p je 4, 6, 3, 5, 8, 9, 10 desetec?
23. Menjaj v novce po 1 Din:
 - a) 2, 5, 7, ... dvodinarskih novcev;
 - b) 3, 6, 8, ... desetakov;
 - c) 4, 9, 10 ... petakov!
24. Koliko Din je 8 dvodinarskih novcev in 6 Din, ...?

25. Koliko *Din* je 6 desetakov 5 *Din*, 9 desetakov 7 *Din*, 8 desetakov 4 *Din*, ...?

26. Koliko *Din* je 5 petakov 4 *Din*, 7 petakov 3 *Din*, 9 petakov 3 *Din*, ...?

27. Koliko *Din* je 6 desetakov 8 petakov, 2 desetaka 5 petakov in 5 *Din*, ...?

28. Koliko desetakov je 20, 40, 30, 50, 70, 60, 90, 80, 100 *Din*?

29. Koliko desetakov in *Din* je 15, 26, 33, 51, 47, 62, 74, 95, 89 *Din*?

30. Koliko petakov je 10, 20, 15, 25, 30, 40, 45, 50 *Din*?

31. Koliko petakov in *Din* je 9, 14, 23, 29, 31, 47, 49 *Din*?

32. Koliko dobiš nazaj, ako plačaš 50 *p* z 1 *Din*? Koliko desetic dobiš iz 1 *Din* nazaj, ako imaš plačati 30, 40, 60, 80, 90 *p*?

33. Račun je 45 *Din*. Koliko *Din* dobiš nazaj, ako plačaš s 5 desetaki? — Koliko dobiš nazaj, ako plačaš račun za 28 *Din* s 6 petaki?

34. Kmetica zahteva za a) 1 *kg* jabolk 16 *K*; b) za 1 *kg* hrušk 24 *K*; c) za 1 *l* kostanja 8 *K*... koliko je to *Din*, ako so 4 *K* = 1 *Din*?

Pri nalogah izpreminjaj primerno podatke, posebno z ozirom na svoj kraj; poskušaj tudi domisliti se sam pripravnih nalog!

1. 4, 8, 2, 12, ... = $2 \times$.

2. 9, 15, 6, 21, ... = $3 \times$.

3. 12, 16, 4, 40, ... = $4 \times$.

4. 10, 25, 35, 20, ... = $5 \times$.

5. 18, 30, 36, 48, ... = $6 \times$.

6. 14, 28, 42, 63, ... = $7 \times$.

7. 24, 56, 40, 64, ... = $8 \times$.

8. 18, 54, 36, 72, ... = $9 \times$.

9. 10, 40, 50, 70, ... = $10 \times$.

10. a) Kako se imenujeta komada, ki ju dobiš, ako razdeliš *m* na 2 enaka dela? b) Kako se imenujejo komadi, ki jih dobiš, ako razdeliš *m* na 3 enake dele? c) Kako pravimo četrtemu delu *l*, četrtemu delu *kg*, četrtemu delu ure?

11. Mati da 5 otrokom 20 hrušk, vsakemu enoliko. Koliko hrušk dobi vsak otrok? Koliki del od 20 hrušk? Kako se imenuje tak del?

12. Med 6 revežev razdeli župan 60 *Din*. Koliko *Din* dobi vsak revež, ako so deleži enaki? Koliki del od 60 *Din* je vsak delež? Kako se imenuje?

13. Kako se imenuje vsak del, ako razdeliš celoto na 2, 3, ... 10 enakih delov?

14. Napiši: a) 1 polovica, 1 tretjina, ... 1 desetina *m*, *dm*;

b) 2 tretjini, 3 četrtine, 5 četrtin, ... *Din*;
2 petini, 3 petine, ... *kg*; 1 desetina, 3 desetine, ... 10 desetih *hl*!

15. Čitaj: $\frac{1}{2}$ ure, $\frac{3}{4}$ ure, ... $\frac{2}{5}$ *l*, $\frac{3}{5}$ *l*, ... $\frac{1}{10}$ *q*, $\frac{2}{10}$ *q*, ...!

16. a) Kaj pomeni $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, ... $\frac{1}{10}$ Kake celote? (*m*, *dm*, *l*, ... hleba, ...);

b) Kaj pomeni $\frac{2}{2}$, $\frac{2}{3}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{5}$, $\frac{5}{6}$, $\frac{3}{7}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{7}{9}$, $\frac{9}{10}$ kake celote?

17. Koliko polovic, tretjin, četrtin, ... desetih kake celote moraš vzeti, da dobiš zopet celoto?

18. Koliko mesecev je $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$ leta?

19. Koliko ur je $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{6}$ dneva?

20. Koliko komadov je $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$ ducata?

21. Razdeli a) na 2 enaka dela, 6, 18, 20, 40; b) na 3 enake dele 3, 18, 12, 24, 30; c) na 4 enake dele 4, 8, 20, 28, 32, 36!

Deljenje ponazori, kolikor je treba, na ruskem računalu!

22. Poišči a) polovico od 2, 4, 10, 12, 8, 16; b) tretjino od 6, 15, 21, 9, 27; c) četrtino od 12, 16, 40, 24!

Razdeli:

23. na 5 enakih delov 5, 30, 15, 40, 50

24. „ 6 „ „ 6, 12, 24, 42, 54

25. „ 7 „ „ 21, 7, 35, 70, 56

26. „ 8 „ „ 8, 16, 32, 48, 72

27. „ 9 „ „ 9, 27, 45, 90, 81

28. „ 10 „ „ 10, 30, 50, 60, 80

29. $\frac{1}{5}$ ($\frac{2}{5}$, $\frac{4}{5}$) od 10, 20, 25, 45, 35

30. $\frac{1}{6}$ ($\frac{5}{6}$) od 30, 18, 48, 36, 60

31. $\frac{1}{7}$ ($\frac{3}{7}$, $\frac{6}{7}$) od 7, 28, 42, 63, 49

32. $\frac{1}{8}$ ($\frac{3}{8}$, $\frac{5}{8}$) od 24, 40, 56, 64, 80

33. $\frac{1}{9}$ ($\frac{4}{9}$, $\frac{7}{9}$) od 36, 18, 63, 54, 72

34. $\frac{1}{10}$ ($\frac{6}{10}$, $\frac{8}{10}$) od 20, 40, 70, 90, 100

2. Števila od eden do tisoč.

A. Stotice.

1. Pokaži (in imenuj) na tisočni razpredelnici števila sto, 2 sto, ... 10 sto = tisoč a) po vrsti, b) izven vrste!

2. Štej po sto do tisoč in nazaj! Štej po 2 sto do tisoč in nazaj!

3. (1) sto = 1 stotica 0 desetih 0 ednic = 100.

Na katero mesto smo zapisali 1 stotico? Kaj smo zapisali na mesto desetih, kaj na mesto ednic? Zakaj tako?

2 sto = 2 stotici 0 desetih 0 ednic = 200

3 sto = 3 stotice 0 „ 0 „ =

.

.

.

.

10 sto (tisoč) = 10 stotic 0 „ 0 „ =

4. Napiši 1 sto, 2 sto, ... tisoč a) po vrsti; b) v obratnem redu; c) izven vrste!

5. Čitaj 100, 300, 200, 900, 800, 600, 500, 400, 1000!

6. 1 m = 100 cm.

2 m = 2 sto cm = 200 cm, 3 m = 300 cm, 4 m, ..., 10 m = ...

7. 1 Din = 100 p.

2 Din = 2 sto p = 200 p, 3 Din = 300 p, 4 Din = ...,

10 Din = ...

8. 1 kg = 100 dkg.

2 kg = 2 sto dkg = 200 dkg, 3 kg = ..., 10 kg = ...

9. 1 q = 100 kg.

2 q = 200 kg, 3 q = ..., 10 q = ...

10. 1 hl = 100 l.

2 hl = 200 l, 3 hl = ..., 10 hl = ...

11. Računaj a) na razpredelnici, b) na pamet:

a) 200 + 200 =, ... do 1000;

1000 - 200 =, 800 - 200 = ... do 0.

b) 300 + 300 =, 600 + 300 =;

400 + 400 =; 500 + 500 =.

c) $100 + 100$	č) $300 - 200$	d) $400 + 500$	e) $300 + 700$
$300 + 200$	$500 - 400$	$600 - 500$	$1000 - 400$
$400 + 300$	$700 - 300$	$100 + 800$	$500 + 500$
$900 + 100$	$800 - 500$	$900 - 200$	$1000 - 800$
$800 + 200$	$1000 - 300$	$300 + 600$	$1000 - 700$

*Novčanica za 100 Din = stotak,
novčanica za 1000 Din = tisočak.*

12. Naštej v stotakih 1 tisočak! Koliko *Din* je 1 stotak, 2, 3, ... 10 stotakov?

13. Nekdo je dolžan 1000 *Din*. Koliko je še dolžan, ako vrne 2 stodinarski novčanici?

14. Gospodar kupi usnja za 400 *Din*. Koliko mu da usnjar nazaj, ako plača s tisočakom?

15. Kmet kupi od soseda sena za 500 *Din*, slame za 400 *Din*. Koliko *Din* da za oboje? — 600 *Din* plača takoj; koliko ostane dolžan?

16. Krovec je dejal na streho najprej 700 opek, potem še 200 opek; koliko skupaj?

17. Gospodar je kupil 1000 opek; domov jih je pripeljal 600. Koliko jih je še ostalo?

18. Od pota, dolgega 900 m, je nadelanih 500 m. Koliko m je še nadelati?

B. Stotice in desetice.

a.

1. Pokaži (imenuj) na tisočni razpredelnici števila:

sto, sto 10, sto 20, ... 2 sto a) naprej in nazaj, b) izven vrste!

2. Štej od 100 do 200 po 10 naprej in nazaj!

Stori isto kakor v 1. in 2. od 2 sto do 3 sto, od 3 sto do 4 sto, ... od 900 do 1000!

3. Pokaži na tisočni razpredelnici naslednja števila in povej, koliko stotic in desetic ima vsaktero:

a) 10, sto 10, 2 sto 10, ... 9 sto 10

b) 20, sto 20, 2 sto 20, ... 9 sto 20

c) 2 sto 30, 50, 70, 80

č) 8 sto 50, 70, 60, 90

3 sto 30, 60, 90, 50

5 sto 40, 10, 20, 30

4 sto 10, 40, 50, 70

7 sto 10, 50, 70, 40

6 sto 30, 90, 80, 10

9 sto 90, 80, 30, 20

4. Štej po 10 od 30 do sto 50; od 2 sto 40 do 3 sto 60; od 7 sto 80 do 9 sto 10; od 8 sto 60 do 1000; ...!

5. Na katerem mestu so stotice? Napiši števila 20, sto 20, sto 30, ... sto 90; 40, sto 40, 2 sto 40, ... 9 sto 40!

6. Napiši števila v 3.! Napisana števila čitaj!

7. Čitaj 120, 140, 210, 520, 830, 650, 970, 760, 380, 920, 980!

8. a) 1 Din 60 p (= 100 p in 60 p) = 160 p; 1 Din 50 p = 150 p; 2 Din 10 p = , 4 Din 70 p = , ...

b) 1 m 20 cm (100 cm in 20 cm) = 120 cm; 2 m 60 cm = 260 cm; 1 m 90 cm = , 3 m 50 cm = , ...

c) 1 kg 50 dkg (= 100 dkg in 50 dkg) = 150 dkg; 3 kg 20 dkg = , 5 kg 60 dkg = , ...

č) Zastavi nalične naloge s q v zvezi s kg in s hl v zvezi z l!

b.

9. Računaj a) na razpredelnici, b) na pamet:

100 + 10, 20, ... 100; 200 + 10, 20, ... 100;

tvori nalične vrste s 300, 400, ... 900!

10. a)	20 + 10	b)	40 + 20	c)	10 + 40	č)	70 + 30
	120 + 10		140 + 20		110 + 40		170 + 30
	220 + 10		240 + 20		210 + 40		270 + 30
	⋮		⋮		⋮		⋮
	920 + 10		940 + 20		910 + 40		970 + 30

Tvori še druge nalične vrste in računaj jih! Nekatere vrste napiši!

11. a)	130 + 20	b)	340 + 50	c)	650 + 50
	150 + 30		330 + 70		470 + 30
	160 + 40		510 + 40		810 + 20
	210 + 60		470 + 20		960 + 40
	220 + 50		520 + 80		930 + 70

12. 10 + 30 do 190; 20 + 20 do 1000;
20 + 40 do 180; 50 + 50 do 1000!

13. Naštej v petakih 100 Din, dalje v desetakih še 200 Din in, kolikor še nedostaje do 1000 Din, v stotakih!

c.

14. $100 - 10$, $100 - 20$, ... $100 - 90$. Odštečaj po tem primeru a) na razpredelnici, b) na pamet do bližnje stotice od 200, 400, 700, 900, 1000!

15. a) $20 - 10$	b) $30 - 20$	c) $50 - 30$
$120 - 10$	$130 - 20$	$150 - 30$
$220 - 10$	$230 - 20$	$250 - 30$
⋮	⋮	⋮
$920 - 10$	$930 - 20$	$950 - 30$

Tvori še druge nalične vrste in računaj jih. Nekatere vrste napiši!

16. a) $140 - 30$	b) $390 - 40$	c) $640 - 30$
$180 - 50$	$400 - 30$	$700 - 60$
$160 - 40$	$380 - 60$	$860 - 20$
$290 - 10$	$490 - 70$	$1000 - 50$
$270 - 20$	$500 - 50$	$1000 - 70$

17. $190 - 30$ do 10; $1000 - 20$ do 0;
 $180 - 40$ do 20; $1000 - 50$ do 0!

Naslednje račune zapiši po primeru:

$$120 + 5 \times 4 = 120 + 20 =$$

18. $110 + 10 \times 9$	19. $750 + 5 \times 6$
$390 - 10 \times 8$	$190 - 4 \times 5$
$450 + 5 \times 8$	$200 + 10 \times 8$
$170 - 6 \times 5$	$300 - 5 \times 4$
$370 - 3 \times 10$	$560 + 8 \times 5$
20. $480 - 5 \times 8$	21. $780 - 5 \times 6$
$260 + 5 \times 4$	$330 + 10 \times 7$
$100 - 2 \times 5$	$790 - 10 \times 6$
$870 + 10 \times 2$	$140 + 6 \times 5$
$90 - 5 \times 2$	$400 - 9 \times 10$

č.

1 m = 10 dm, 1 dm = 10 cm, 1 m = 100 cm.

22. Koliko dm je 1, 2, ... 10 m?
 23. Koliko m je 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100 dm?
 24. Koliko cm je 1, 2, 3, ... 10 m?

25. Izpremeni a) v m 100 cm, 200 cm, ... 1000 cm;
b) v m in cm 120 cm, 250 cm, 290 cm,
380 cm, ... 960 cm!

26. Izpremeni v cm: 1 m 2 dm, 1 m 6 dm, 2 m 7 dm,
5 m 3 dm!

27. Koliko cm je 3 dm + 2 dm, 4 dm + 5 dm; 1 m
2 dm + 20 cm, 2 m 30 cm + 70 cm, 4 m 50 cm + 5 dm?

10 pol = 1 lega, 10 leg = 1 knjiga = 100 pol.

28. Koliko pol je 2, 5, 8, 10 leg?

29. Koliko leg je 30, 60, 90, 70, 100 pol?

30. Koliko pol je a) 1, 3, 5, 8, 7, 10 knjig; b) 1 knjiga
2 legi, 2 knjigi 1 lega, 5 knjig 9 leg, 4 knjige 8 leg?

31. Pisar kupi 80 pol papirja. Koliko leg je to?

32. Prodajalec ima v zalogi 10 knjig papirja. a) Koliko
pol papirja ima še, ako proda 4 knjige in 2 legi? b) Ako proda
potem še 70 pol, koliko pol mu še ostane?

33. $90 + . = 100$, $70 + . = 100$, $30 + . = 100$,
 $50 + . = 100$, $60 + . = 100$, $20 + . = 100$,

34. Koliko dobiš iz Din nazaj, ako plačaš 20 p, 50 p, 70 p,
90 p? $20 p + . = 100 p$?

35. Daj nazaj iz 2 Din, ako ti kdo plača 1 Din 50 p,
1 Din 60 p, 1 Din 80 p! $1 \text{ Din } 30 p + . = 2 \text{ Din}$?

36. Daj nazaj iz petdinarske novčаницe, ako imaš dobiti
1 Din 10 p, 3 Din 30 p, 2 Din 90 p!

37. Daj nazaj iz desetaka, ako ti ima kdo plačati 1 Din
10 p, 2 Din 30 p, 7 Din 60 p, 9 Din 50 p!

C. Stotice, desetice, ednice.

1. Pokaži na razpredelnici naslednja števila in povej,
koliko stotic, desetice in ednic ima vsaktero izmed njih:

a)	5	b)	12	c)	56	č)	68	d)	85
	sto 5		sto 12		sto 56		sto 68		sto 85
	2 sto 5		2 sto 12		2 sto 56		2 sto 68		2 sto 85
	.		.		.		.		.
	9 sto 5		9 sto 12		9 sto 56		9 sto 68		9 sto 85
	e) 3 sto 3;		2 sto 17;		3 sto 32;		4 sto 46;		6 sto 88, 9 sto 72!

2. Štej od 4 sto 25 do 4 sto 90; od 9 sto 2 do 1000; ...
od 3 sto 96 do 4 sto 25; ...!

3. Štej nazaj od sto 34 do sto 5; od 4 sto 80 do 4 sto 40;
... od 5 sto 4 do 4 sto 85 ...!

4. (1) sto 15 = 115 2 sto 4 = 204
3 sto 48 = 348 5 sto 6 = 506

Pomni! Najprej zapišemo toliko sto, kolikor jih izgovorimo, in zraven število, ki je čez. Ako število nima desetice, zapišemo na drugo mesto 0.

5. Napiši a) števila v 1., b) sto 3, sto 4, sto 7, ... 3 sto 8, 4 sto 9, 5 sto 1, 3 sto 4, 7 sto 8, 6 sto 2, ...

6. Čitaj števila in povej, koliko imajo stotic, desetice in ednic: 12, 21, 135, 153, 482, 428, 108, 180, 270, 207, 902, 920, 425, 315, 724, 889, 999, 487, 777, 691!

7. Izgovori in napiši števila, ki imajo 2 s. 3 d. 1 e., 4 s. 7 d. 5 e., 1 s. 7 e., 6 s. 5 e., 3 s. 4 d., 7 s. 7 d., 9 s. 3 d. 8 e., ...!

8. Koliko *Din* so 3 stotaki 4 desetaki; 5 stotakov 8 *Din*; 2 stotaka 7 desetakov 5 *Din*; ...?

9. Plačaj, kolikor moreš s stotaki, potem z desetaki in ostanek z dinarji: 500 *Din*, 207 *Din*, 315 *Din*, 429 *Din*, 863 *Din*, ...!

10. Koliko *p* je 1 *Din*, 4 *Din*, 2 *Din* 20 *p*, 5 *Din* 7 *p*, 8 *Din* 35 *p*, 3 *Din* 5 *p*, ...?

11. Koliko *Din* in *p* je 130 *p*, 200 *p*, 345 *p*, 506 *p*, 408 *p*, ...?

12. Vrata so visoka 2 m 50 cm, široka 1 m 15 cm. Izrazi višino in širino v cm!

13. a) Sukno je široko 140 cm. Izrazi širino v m in cm!

b) Takšnega sukna je treba za moško obleko 3 m 10 cm, za zimsko suknjo 2 m 50 cm, za ženski plašč 3 m 40 cm. Izrazi dolžine v cm!

14. Koliko cm je a) 2 m 4 dm, 1 m 35 cm, 4 m 6 cm; b) 1 m 3 dm 7 cm, 2 m 5 cm, 5 m 6 dm 2 cm, ...?

15. Koliko m in cm je 124 cm, 205 cm, 316 cm, ...?

16. Koliko m, dm in cm je 236 cm, 480 cm, 509 cm ...?

17. Koliko l je 1 hl 15 l, 2 hl 28 l, 4 hl 56 l, 3 hl 8 l, 2 hl 9 l?

18. Koliko hl in l je 105 l, 156 l, 214 l, 506 l, 1000 l?

19. Koliko hl in l drže sodi, ki imajo vžgane cemente 119 l, 207 l, 156 l, 536 l?

20. Izpremeni v dkg: 1 kg 30 dkg, 2 kg 25 dkg, 3 kg 8 dkg, ...!

21. Izpremeni v *kg* in *dkg*: 140 *dkg*, 275 *dkg*, 106 *dkg*, ...!
22. Po zimi porabi gospodinja poprečno na mesec 4 *q* 25 *kg* premoga, po leti 1 *q* 75 *kg*. Koliko je to *kg*?
23. Pretvori v *kg*: 1 *q* 20 *kg*, 3 *q* 45 *kg*, 2 *q* 6 *kg*, ...!
24. Gospodar je prodal vola, ki je tehtal 785 *kg*, in kravo, ki je bila težka 509 *kg*. Izrazi teži v *q* in *kg*!
25. Pretvori v *q* in *kg*: 130 *kg*, 225 *kg*, 105 *kg*, ...!
26. Voz s senom je tehtal 980 *kg*, sam voz 350 *kg*. Koliko *q* in *kg* je tehtalo a) voz in seno, b) sam voz?

3. Seštevanje.

Ustno.

a.

1. Računaj a) na tisočni razpredelnici, b) na pamet:

a) $100 + 100$, 200, 300, ... 900

b) $200 + 100$, 200, 300, ... 800

c) $300 + 100$, 200, 300, ... 700

Tvori in računaj še nekatere druge nalične vrste!

2. a) $400 + 100$ b) $100 + 600$ c) $700 + 300$

$200 + 300$ $400 + 300$ $400 + 600$

$800 + 100$ $200 + 400$ $500 + 500$

$300 + 500$ $500 + 200$ $200 + 800$

3. a) Gospodinja je kupila drv enkrat za 600 *Din*, drugikrat za 400 *Din*. Vprašaj in odgovori!

- b) Premoga je dobila enkrat 500 *kg*, drugikrat 400 *kg*. Naredi seštevni račun!

4. Na enem zelniku je pridelal gospodar 200 zelnih glav, na drugem 400. Kaj je računati?

5. Gospodar je prodal 2 krat smrek; enkrat 200, drugikrat 300. Seštevni račun!

6. Od plašča plača mati šivilji za kroj 200 *Din*, od krila 100 *Din*. Seštevni račun!

b.

7. Računaj a) na tisočni razpredelnici, b) na pamet:

a) $90 + 10$, $80 + 20$, $70 + 30$, ... $10 + 90$

b) $190 + 10$	$180 + 20 \dots$	Tvori še nekatere nalične vrste in ra- čunaj jih!
$290 + 10$	$280 + 20$	
$390 + 10$	$380 + 20$	
$\vdots$	$\vdots$	
$990 + 10$	$880 + 20$	

8. a) na tisočni razpredelnici, b) na pamet:

$40 + 30, 140 + 30, 240 + 30, 340 + 30, \dots 940 + 30$
in še druge nalične vrste!

9. a) $120 + 50$	b) $360 + 30$	c) $110 + 80$
$230 + 20$	$420 + 70$	$220 + 60$
$340 + 40$	$350 + 40$	$330 + 50$
$410 + 70$	$670 + 20$	$540 + 30$

10. a) $90 + 20$	$190 + 20$	b) $80 + 30$	$180 + 30$
$90 + 30$	$290 + 20$	$80 + 40$	$280 + 30$
$90 + 40$	$390 + 20$	$80 + 50$	$380 + 30$
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$	
$90 + 90$	$890 + 20$	$80 + 90$	$880 + 30$

Računaj več naličnih vrst!

11. a) $30 + 30$ do 900	b) $60 + 60$ do 540
c) $20 + 80$ do 900	č) $40 + 40$ do 480
d) $40 + 80$ do 1000	e) $270 + 90$ do 990
f) $40 + 50$ do 540	g) 20 Din + 20 Din do 200 Din
i) $70 + 70$ do 700	j) 40 Din + 40 Din do 400 Din

12. a) $350 \text{ Din} + 40 \text{ Din}$	b) $360 \text{ cm} + 50 \text{ cm}$	c) $270 \text{ l} + 50 \text{ l}$
790 „ + 50 „	120 „ + 60 „	330 „ + 20 „
460 „ + 30 „	250 „ + 90 „	460 „ + 90 „
640 „ + 80 „	140 „ + 40 „	640 „ + 50 „
č) $80 \text{ dkg} + 50 \text{ dkg}$	d) $120 \text{ kg} + 90 \text{ kg}$	
60 „ + 70 „	360 „ + 50 „	
50 „ + 90 „	270 „ + 60 „	
30 „ + 80 „	430 „ + 70 „	

Vsak rezultat v b) izrazi tudi v m in cm; v c) v hl in l; v č) v kg in dkg; v d) v q in kg!

13. Tonček je dal v hranilnico 80 Din, potem še 70 Din; koliko skupaj?

14. Mati plača račun z 2 stotakoma, s 6 petaki in 5 *Din*. Koliko *Din* je bil račun?

15. Jožek je imel 2 *Din* 50 *p*, oče mu podari 1 *Din* 50 *p*; koliko ima potem?

16. Siromak je naprosil en dan 12 *Din* 40 *p*, drugi dan 10 *Din* 90 *p*; koliko oba dne?

17. Za procesijo je šlo 60 dečkov in 80 deklic; koliko otrok? — V vrsti so šli po 4 in 4; preštej jih po 4 in 4!

18. Učenec hodi v šolo po 3 ulicah. Prva ulica je dolga 350 *m*, druga 50 *m*, tretja 80 *m*. Koliko *m* dolg je pot v šolo?

19. Gospodar ima jabolčnik v 2 sodih. V enem sodu je 240 *l*, v drugem 80 *l*. Rezultat v *hl* in *l*!

20. V enem loncu je 2 *kg* 60 *dkg* masla, v drugem 90 *dkg*. Rezultat v *kg* in *dkg*!

c.

$$150 + 43 = 150 + 40 + 3 = \quad 237 + 60 = 230 + 60 + 7 =$$

21. $70 + 28$

22. $30 + 46$

23. $120 + 23$

$50 + 49$

$130 + 46$

$142 + 10$

$35 + 60$

$230 + 46$

$210 + 56$

$16 + 80$

$:$

$238 + 50$

$40 + 57$

$930 + 46$

$420 + 69$

24. $90 + 42$

25. $166 + 80$

26. $120 + 98$

$80 + 38$

$543 + 90$

$240 + 84$

$60 + 57$

$256 + 60$

$460 + 76$

$260 + 64$

$482 + 70$

$580 + 42$

$730 + 85$

$151 + 90$

$650 + 97$

27. $23 \text{ kg} + 60 \text{ kg}$

$162 \text{ m} + 60 \text{ m}$

$548 \text{ l} + 80 \text{ l}$

$50 \text{ kg} + 39 \text{ kg}$

$360 \text{ m} + 52 \text{ m}$

$420 \text{ l} + 27 \text{ l}$

$850 \text{ Din} + 47 \text{ Din}$

$687 \text{ Din} + 50 \text{ Din}$

28. $155 + 20$ do 355;

$68 + 50$ do 568;

$288 + 30$ do 588;

$89 + 40$ do 489.

29. Branjevec je dal za sadje 285 *Din*. Iztržil je zanje 60 *Din* več. Za koliko je prodal sadje?

30. Pri blagu, ki je stalo 280 *Din*, je bilo dobička 75 *Din*. Za koliko je šlo blago vprodaj?

31. Koliko je stalo blago, ki je šlo vprodaj za 195 *Din*, in sicer za 40 *Din* pod kupno ceno?

č.

$$130 + 200 = 100 + 200 + 30 =$$

$$135 + 200 = 100 + 200 + 35 =$$

$$100 + 360 = 100 + 300 + 60 =$$

$$100 + 365 = 100 + 300 + 65 =$$

Naslednje račune v 32. in 33. napiši:

32. a) $120 + 100$ b) $170 + 200$ c) $500 + 260$ č) $300 + 260$

$125 + 100$ $178 + 200$ $500 + 268$ $300 + 267$

$240 + 300$ $350 + 300$ $400 + 130$ $600 + 280$

$246 + 300$ $353 + 300$ $400 + 139$ $600 + 282$

33. a) $300 + 170$ b) $300 + 178$ c) $200 + 145$ č) $400 + 238$

$250 + 200$ $253 + 100$ $325 + 100$ $265 + 100$

$400 + 110$ $400 + 156$ $300 + 263$ $300 + 352$

$220 + 300$ $223 + 400$ $126 + 200$ $412 + 200$

$$230 + 340 = 230 + 300 + 40 =$$

34. Naslednje račune tudi napiši:

a) $120 + 110$ b) $230 + 150$ c) $420 + 170$ č) $160 + 140$

$230 + 140$ $320 + 170$ $140 + 230$ $270 + 230$

$110 + 250$ $250 + 320$ $210 + 340$ $220 + 180$

$260 + 220$ $410 + 260$ $240 + 110$ $340 + 260$

$430 + 230$ $360 + 230$ $430 + 270$ $490 + 510$

35. Koliko natičev rabi posestnik, ki ima pripravljenih 200 natičev in mu jih nedostaje še 150?

36. V tvornici je zaposlenih 325 delavcev in 200 delavk. Seštevni račun.

37. V vasi je 200 moških in 245 ženskih oseb. Seštevni račun!

38. a) V vasi je 410 prebivalcev, sosednja vas ima 220 prebivalcev več. Koliko prebivalcev ima druga vas?

b) Obe vasi tvorita občino. Koliko oseb šteje občina?

39. Mestno osnovno šolo pohaja 340 učencev in 360 učenk. Zastavi seštevni račun!

40. Na mestni osnovni deški šoli je 320 učencev, na dekliški 130 učenk več. a) Koliko učenk je na dekliški šoli? b) Koliko otrok pohaja šolo?

41. Trговец s sadjem kupi od posestnika 250 kg jabolk. Sosed mu jih ponudi 300 kg več. a) Koliko kg jabolk ponuja sosed trgovcu? b) Koliko kg jabolk kupi trговец, ki pristane na ponudbo?

d.

42. a) $4 + 3$	b) $104 + 3$	c) $113 + 5$
$14 + 3$	$114 + 3$	$213 + 5$
$24 + 3$	$124 + 3$	$313 + 5$
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$
$94 + 3$	$194 + 3$	$913 + 5$

Tvori in računaj še druge nalične vrste!

43. a) $5 + 7$	b) $105 + 7$	c) $116 + 8$
$15 + 7$	$115 + 7$	$216 + 8$
$25 + 7$	$125 + 7$	$316 + 8$
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$
$85 + 7$	$185 + 7$	$916 + 8$

Tvori in računaj še druge nalične vrste!

44. a) $91 + 9$	b) $93 + 7$	c) $96 + 4$
$191 + 9$	$193 + 7$	$196 + 4$
$291 + 9$	$293 + 7$	$296 + 4$
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$

Še nekatere druge nalične vrste!

45. a) $99 + 2$	b) $199 + 2$	c) $197 + 4$
$99 + 3$	$199 + 3$	$297 + 4$
$99 + 4$	$199 + 4$	$397 + 4$
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$
$99 + 9$	$199 + 9$	$897 + 4$

Tvori in računaj še druge nalične vrste!

46. a) $150 + 2$ do 200	b) $260 + 3$ do 320
c) $380 + 4$ do 440	č) $550 + 5$ do 600
d) $524 + 6$ do 620	e) $610 + 7$ do 715
f) $764 + 8$ do 820	g) $881 + 9$ do 980

e.

47. a) $40 + 15$	b) $24 + 43$	c) $29 + 23$	č) $49 + 27$
$42 + 15$	$46 + 52$	$38 + 14$	$58 + 34$
$30 + 24$	$34 + 45$	$45 + 27$	$72 + 19$
$35 + 24$	$52 + 36$	$36 + 49$	$54 + 38$

Naslednje račune v št. 48 in 49. tudi zapiši!

$$235 + 67 = 235 + 60 + 7 =$$

48. a) $50 + 32$	b) $260 + 25$	c) $225 \text{ Din} + 40 \text{ Din}$
$150 + 32$	$134 + 43$	$281 \text{ m} + 18 \text{ m}$
$62 + 24$	$352 + 17$	$340 \text{ l} + 37 \text{ l}$
$162 + 24$	$242 + 36$	$436 \text{ kg} + 40 \text{ kg}$
$41 + 35$	$450 + 42$	$270 \text{ dkg} + 29 \text{ dkg}$
$141 + 35$	$236 + 51$	$326 \text{ cm} + 62 \text{ cm}$

V c) izrazi rezultat tudi v *hl* in *l* oziroma v *q* in *kg*, dalje v *kg* in *dkg*, v *m* in *cm*!

49. a) $125 + 15$	b) $137 + 14$	c) $392 \text{ Din} + 26 \text{ Din}$
$263 + 27$	$245 + 36$	$271 \text{ cm} + 47 \text{ cm}$
$342 + 38$	$358 + 25$	$187 \text{ l} + 32 \text{ l}$
$406 + 34$	$229 + 37$	$463 \text{ kg} + 54 \text{ kg}$
$307 + 53$	$423 + 48$	$185 \text{ dkg} + 63 \text{ dkg}$

V c) izrazi rezultat tudi v *m* in *cm*, oziroma v *hl* in *l*, *q* in *kg*, *kg* in *dkg*!

50. 225 cm dolgo zaveso pri oknu zdaljšajo mati za 25 cm . Kako dolga je zavesa potem? (Tudi v *m* in *cm*.)

51. Šivilja je obrobila krilo s čipkami. Ko je prišla $2 \text{ m } 15 \text{ cm}$ čipk, ji je zmanjkalo 36 cm čipk. Kako široko je bilo krilo?

52. 320 m dolgo ulico podaljšajo za 65 m . Kako dolga je nova ulica?

53. Trгоvec je dobil 2 soda octa. V enem sodu je bilo 56 l , v drugem 68 l . Koliko *l* octa je dobil?

54. Na semenj so prignali 210 volov, 150 krav in 26 telet. Koliko glav goveje živine je skupaj?

55. Kmet je prodal drv enkrat za 470 Din , drugikrat za 400 Din ; koliko je dobil za drva?

56. Posestnik vzame v zakup košnjo na enem travniku za 400 Din , na drugem za 560 Din . Koliko plača zakupnine?

57. Nekdo si je prihranil 200 Din , podedoval je 415 Din . Koliko premore?

58. Hlapec je imel v hranilnici 265 Din in vloži še 80 Din; koliko ima v hranilnici potem?

59. Kmet je vzel na posodo najprej 320 Din, potem pa še 450 Din. Za koliko se je zadolžil?

60. Mizar je imel v zalogi 154 deske; . . . namreč petdeset štiri deske (novo zaukazano štetje!).

61. V vasi je 87 moških in 97 ženskih. Koliko prebivalcev šteje vas?

Naslednje račune zapiši po primeru:

$$36 + 7 \times 8 = 63 + 56 =$$

62.	$75 + 9 \times 4$	$462 + 7 \times 6$
	$192 + 9 \times 8$	$564 + 4 \times 7$
	$94 + 6 \times 7$	$284 + 6 \times 6$
	$185 + 4 \times 9$	$226 + 8 \times 9$
	$253 + 9 \times 9$	$584 + 5 \times 7$
	$78 + 9 \times 6$	$712 + 8 \times 8$

Pismoeno.

a.

1. a) $43 + 32$ (ustno).

Namesto $43 + 32 = 75$ pišemo pregledneje:

$$\begin{array}{r} 43 \dots \text{seštevanec} \\ 32 \dots \text{seštevanec} \\ \hline 75 \dots \text{vsota} \end{array}$$

Kateri števili smo sešteli? Števili 43 in 32 imenujemo seštevanca. Katero število smo dobili? Število 75 imenujemo vsoto.

b) Računi in zapiši prav tako ter imenuj poedina števila:

$$56 + 34 =, \quad 74 + 23 =, \quad 13 + 34 + 51 =, \dots$$

2. a) Izračunaj $63 + 35 = (123 + 74 =, 215 + 342 =, 504 + 62 =)$, seštej pa najprvo ednice, potem desetice (stotice)!

63 . . . 6 d. 3 e.	5 e. in 3 e. je 8 e. i. t. d.
35	3 d. 5 e.
98	9 d. 8 e.

Krajše: b) 243 5 e. in 3 e. je 8 e. — 8 e. napišem pod ednice.

135 3 d. in 4 d. je 7 d. — 7 d. napišem pod desetice, ..

378

(Pismoeno seštevanje.) . . .

Kako pišemo pri pismenem seštevanju seštevance? Kaj seštejemo najprvo? Kaj potem? V čem se razlikuje pismeno seštevanje od ustnega?

3. Nekaj primerov računaj na daljši in krajši način?

a) 54	62	50	68	b) 13	53	15	28 l	14 p
25	35	49	30	22	13	50	51 „	43 „
				34	32	24	20 „	32 „

c) $20\text{ m} + 30\text{ m} + 10\text{ m} + 30\text{ m}$

č) $14\text{ Din} + 23\text{ Din} + 30\text{ Din} + 32\text{ Din} =$

4. Računaj največ primerov le na krajši način!

a) 125	b) 312	c) 140	č) 253	d) 240 Din	e) 401 kg
212	132	113	20	103 „	34 „
221	132	34	406	30 „	43 „

f) 140 m
215 „
40 „

g) $314\text{ Din} + 102\text{ Din} + 240\text{ Din}$
h) $215\text{ l} + 61\text{ l} + 320\text{ l}$

5. Kramar je izkupil en dan 425 Din, drugi dan 73 Din več. a) Koliko je izkupil drugi dan? b) Koliko oba dni?

6. Kramarja je stalo blago 640 Din, iztržil je zanje 125 Din več. Koliko je blagu prodajna cena?

7. Branjevka je dala za krompir 865 Din, dobička je imela 120 Din. Za koliko je prodala krompir?

8. Sosed kupi travo na senožeti za 625 Din. „74 Din ti dam dobička,“ reče oče, „ako mi jo prepustiš.“ Koliko ponuja oče za travo?

b.

a) 56 . . . 5 d. 6 e. 8 e. in 6 e. je 14 e., t.j. 4 e, 1 d; 4 e. napišemo
38 3 d. 8 e. pod ednice, 1 desetico prištejemo deseticam, ..

94 9 d. 4 e.

b) Krajše: 56 8 e. in 6 e. je 14 e., ...
38

Računaj na oba načina: 49 65 146 407
37 28 237 236

Začni seštevati pri desetnicah! Kaj opaziš? Zakaj začnemo pač pri pismenem seštevanju seštevati pri ednicah?

Računaj največ na krajši način:

1.	58	57	48	45	61	42	2.	26	15	54
	36	29	37	34	29	38		45	59	17
								18	27	28

3.	81	92	75	4.	232	345	568	270
	60	86	72		428	170	91	140
	55	40	90		120	102	100	290

5.	420	625	458	6.	149	85	145	276
	43	139	97		67	76	390	109
	172	86	445		145	180	208	90

305

218 4 in 8 je 12 in 5 je 17, ostane 1 itd.

134

7.	125 Din	278 l	36 cm	15 kg
	406 Din	313 l	93 cm	60 kg
	97 Din	506 l	97 cm	78 kg
			46 cm	42 kg

8. Seštevance podpiši in seštej:

a) $104 + 350 + 74 + 168$

b) $23 + 160 + 312 + 50 + 240$

c) $205 + 36 + 9 + 17$

č) $86 + 6 + 133 + 225 + 58$

d) Koliko Din in p je $64 p + 19 p + 49 p + 85 p$?

e) Koliko Din in p je $54 p + 27 p + 35 p + 87 p$?

f) Koliko hl in l je $129 l + 88 l + 27 l + 109 l$?

g) Koliko m in cm je $82 cm + 20 cm + 109 cm + 95 cm$?

9. 3 razrednica ima v 1. razredu 64 otroke, v 2. razredu 55 in v 3. razredu 58 otrok; koliko skupaj?

10. Jožek je šel pobirati orehe. Pod enim drevesom je našel 58, pod drugim 63 in pod tretjim 79 orehov. Koliko orehov je nabral? — Od prej je imel nabranih že 675 orehov; koliko jih ima sedaj?

11. Janezek je šel po lešnike. Na eni leski je natrgal 25 lešnikov, na drugi 186, na tretji 329. Koliko lešnikov je nabral?

12. Hišni gospodar je dal popraviti streho. Na eno stran je šlo 158, na drugo 206 novih opek; koliko na obe strani?

13. Suknjar je prodal 4 dni zaporedoma 69 m, 73 m, 85 m in 49 m suknja; koliko m vse 4 dni?

14. En sod drži 256 l, drugi 65 l več. a) Koliko drži drugi sod? b) Koliko oba skupaj? (Zneske tudi v hl in l.)

15. Gostilničar je iztočil prvi teden v mesecu 28 l, drugi 36 l, tretji 41 l in četrti teden 38 l vina; koliko vse 4 tedne? (Tudi v hl in l.)

16. Gospodinja namolze od 4 krav prvi teden v mesecu po 32 l, 32 l, 28 l in 37 l mleka, drugi teden po 33 l, 33 l, 34 l in 41 l, tretji teden po 30 l, 35 l, 36 l in 42 l, četrti teden po 30 l, 36 l, 38 l in 43 l. a) Koliko l vsak poedini teden? b) Koliko l ves mesec?

Zapiši seštevance drugega pod drugega in seštej:

17. a) $79 + 24 + 30 + 85 + 67$

b) $78 + 50 + 9 + 65 + 89$

c) $105 + 140 + 236 + 97 + 80$

č) $305 + 200 + 40 + 32 + 423$

18. a) $137 + 465 + 93 + 100 + 205$

b) $146 + 145 + 109 + 500 + 27$

c) $306 + 27 + 8 + 30 + 9$

č) $125 + 98 + 129 + 300 + 155$

19. a) 35 Din 17 p

106 „ 38 „

209 „ 27 „

b) 27 Din 6 p + 145 Din 49 p + 70 Din 18 p

c) 45 „ 67 „ + 326 „ 9 „ + 91 „ 24 „

č) 259 „ 15 „ + 80 „ 28 „ + 160 „ 36 „

20. a) 185 Din 28 p

7 „ 45 „

63 „ 50 „

278 „ — „

b) 315 Din 70 p + 96 Din 45 p + 148 Din 65 p

c) 405 „ + 95 „ 70 „ + 207 „ 80 „

č) 133 „ 34 „ + 306 „ + 295 „ 87 „

21. Mati prinese s trga moke za 14 Din 50 p, mesa za 18 Din 50 p, sadja in zelenjave za 5 Din 40 p. Koliko je zakupila?

22. Trговец v vasi izkupi v ponedeljek 143 Din 50 p, v torek 35 Din, v sredo 173 Din, v četrtek 80 Din 70 p, v petek 47 Din 40 p, v soboto 70 Din 70 p, v nedeljo 420 Din 50 p. Koliko ves teden?

23. a) 3 hl 26 l

2 „ 60 „

— „ 45 „

1 „ 70 „

b) 60 l + 1 hl 50 l + 3 hl 68 l

c) 2 hl 7 l + 68 l + 1 hl + 65 l

č) 1 hl 20 l + 3 hl + 2 hl 90 l + 35 l

24. Gospodar ima v enem sodu 1 hl 50 l, v drugem 1 hl 40 l in v tretjem 56 l sadjevca. Koliko skupaj?

25. Gospodar je napravil doma 2 hl 70 l tepkovca in 3 hl 50 l jabolčnika in kupil 1 hl 40 l jabolčnika. Kolika ima vsega sadjevca?

26. Vse leto je potočil krčmar en sod, ki drži 9 hl 75 l, in en sod, ki drži 10 hl 83 l, iz tretjega soda pa še 6 hl 50 l. Koliko vina je potočil?

27. a) 8 kg 20 dkg

15 „ 30 „

10 „ 60 „

b) 7 kg + 3 kg 27 dkg + 15 kg 4 dkg

c) 15 kg 80 dkg + 8 kg + 67 dkg

č) 45 kg 65 dkg + 3 kg 70 dkg + 75 dkg

28. Gospodinja je porabila masti:

1. teden v mesecu 1 kg 60 dkg,

2. „ „ „ 1 „ 70 „

3. „ „ „ 1 „ 50 „

4. „ „ „ 1 „ 80 „

Koliko v mesecu?

29. Gospodinja je kupila v letu 4 krat slanine:

1. krat 28 kg 70 dkg

2. „ 14 „

3. „ 19 „ 50 „

4. „ 6 „ 90 „

Koliko slanine je porabila vse leto?

30. a) $15\text{ m } 63\text{ cm} + 8\text{ m} + 9\text{ m } 84\text{ cm}$

b) $80\text{ cm} + 1\text{ m } 26\text{ cm} + 7\text{ m } 8\text{ cm}$

31. Oče vzame za svojo obleko $3\text{ m } 80\text{ cm}$ blaga, za obleko enega sina $3\text{ m } 50\text{ cm}$ in drugega $2\text{ m } 95\text{ cm}$. Koliko blaga je vzel?

32. Kramarica odreže od trobe platna eni gospodinji $14\text{ m } 50\text{ cm}$, drugi $18\text{ m } 75\text{ cm}$, tretji $10\text{ m } 25\text{ cm}$ platna. Koliko platna je prodala?

33. Kako se imenujejo in po koliko dni imajo poedini meseci leta? Kako si zapomnite, koliko dni ima vsak poedini mesec?

34. Prvi 3 meseci so prvo četrletje, drugi 3 drugo četrletje, ... a) Koliko dni ima 1., 2., 3., 4. četrletje? b) Koliko dni šteje vse leto?

35. Katerega (dne) je danes? Katerega bo jutri (čez 1 dan), pojutrišnjem (čez 2 dni), — katerega bo čez 4, 3, 9, 26 dni, čez 1 teden, 2, 3, 4 tedne?

36. Koliko dni je a) od 1. do 28. novembra, b) od Vseh svetih (1. novembra) do sv. Miklavža (5. decembra), c) od Božiča (25. decembra) do Svečnice (2. februarja), od sv. Jurija (24. aprila) do sv. Mihaela (28. septembra)?

37. a) Koliko dni je že minulo od letošnjega leta? b) Koliko dni je še letošnjega leta?

4. Odštevanje.

Ustno.

a.

1. Računaj a) na tisočni razpredelnici, b) na pamet:

a) $1000 - 100$, 200 , 300 , ... 1000

b) $800 - 100$, 200 , 300 , ... 800

Tvori in računaj še nekatere nalične vrste!

2. a) $400 - 100$ b) $1000 - 100$ c) $600 - 300$

$300 - 200$ $1000 - 800$ $500 - 500$

$800 - 300$ $900 - 500$ $800 - 700$

$500 - 200$ $700 - 400$ $1000 - 200$

Zastavi primerna vprašanja in izračunaj:

3. Janezek ima v šolo 1000 m daleč, Jožek 800 m .

4. Pri prejšnji gospodinji je imela služkinja na mesec 200 Din plače, pri sedanji ima 300 Din .

5. A ima v hranilnici 1000 *Din* in dvigne 600 *Din*.

6. B je dolžan 800 *Din* in vrne 500 *Din*.

b.

7. Računaj ponazorovaje:

a) 120 — 100	b) 560 — 300	c) 740 — 400
126 — 100	562 — 300	746 — 400
350 — 200	630 — 200	970 — 300
354 — 200	638 — 200	972 — 300

8. a) 220 — 100	b) 125 — 100	c) 640 — 500
540 — 100	346 — 200	654 — 300
370 — 200	572 — 300	610 — 400
430 — 300	863 — 400	725 — 700
560 — 200	934 — 700	460 — 200

9. Od 520 *kg* jabolk vzame en kupec 300 *kg*, drugi ostane. Koliko *kg*?

10. Gospa kupi v trgovini trobo platna za 960 *Din*. S seboj ima le 600 *Din*. Koliko ostane dolžna?

11. V občini je 875 oseb. Moških je 400. Koliko je žensk?

12. Od 435 otrok v šoli je dečkov 200. Koliko je deklic?

c.

13. Računaj a) na razpredelnici, b) na pamet:

a) 100 — 10, 20, 30, ... 90;

b) 200 — 10, 20, 30, ... 90;

c) 500 — 10, 20, 30, ... 90; in še nekatere nalične vrste!

14. a) 100 — 20	b) 500 — 40	c) 700 — 80
200 — 20	600 — 30	1000 — 10
300 — 20	800 — 50	1000 — 50
400 — 20	200 — 60	1000 — 70

15. a) Od kupljenih 900 strešnikov se je pri vožnji in pokrivanju potrla 60 komadov. Celih strešnikov?

b) Od ostalih celih strešnikov je dejal krovca na eno stran hišne strehe 230, na drugo 470 komadov, a) koliko komadov je porabil? b) koliko strešnikov je ostalo?

16. Zastavi odštevne račune:

- a) Od 4 m dolge deske odžaga mizar 60 cm dolg komad;
- b) od 3 m traku odrežejo mati 90 cm traku;
- c) iz soda, v katerem je 200 l kisa, proda trgovec 40 l kisa.

17. Računaj a) na razpredelnici, b) na pamet:

- a) $60 - 40$, $160 - 40$, $260 - 40$, ... $960 - 40$;
- b) $80 - 50$, $180 - 50$, $280 - 50$, ... $980 - 50$,
- c) $90 - 60$, $190 - 60$, $290 - 60$, ... $990 - 60$ in še nekaj naličnih vrst!

18. a) $150 - 30$ b) $260 - 40$ c) $780 - 50$
 $250 - 30$ $480 - 30$ $870 - 30$
 $350 - 30$ $590 - 60$ $950 - 10$
 $450 - 30$ $640 - 30$ $990 - 60$

19. a) $600 - 20$ do 400 b) $1000 - 50$ do 0

20. Računaj a) na tisočni razpredelnici, b) na pamet:

- a) $110 - 20$, 30, 40, ...; — $220 - 30$, 40, 50, ... 90; in še nekatere nalične vrste!
- b) $120 - 50$, $250 - 50$, $3250 - 50$, ... $920 - 50$ in nalične vrste!

21. a) $130 - 50$ b) $340 \text{ Din} - 50 \text{ Din}$ c) $420 \text{ m} - 70 \text{ m}$
 $120 - 60$ $520 \text{ Din} - 90 \text{ Din}$ $840 \text{ m} - 50 \text{ m}$
 $140 - 80$ $410 \text{ Din} - 60 \text{ Din}$ $360 \text{ m} - 90 \text{ m}$
 $150 - 70$ $630 \text{ Din} - 40 \text{ Din}$ $510 \text{ m} - 30 \text{ m}$
 $110 - 40$ $850 \text{ Din} - 80 \text{ Din}$ $710 \text{ m} - 60 \text{ m}$

22. $900 - 30$ do 600 $600 - 60$ do 0 $540 - 50$ do 40
 $480 - 40$ do 0 $700 - 70$ do 0
 $1000 - 80$ do 40 $990 - 90$ do 0

23. Pred 10 leti je pohajalo vaško šolo 90 otrok, sedaj jih hodi v šolo 130. Koliko več?

24. Janezek ima 2 Din, peres si kupi za 90 p. Koliko mu ostane?

25. Od 250 jajc se je pokvarilo prodajalki 30 jajc. Koliko je ostalo zdravih?

26. Pomočnik zasluži na teden 420 Din, za stanovanje plačuje 30 Din. Koliko Din mu ostaja za druge potrebščine?

27. Gospodinja kupi na trgu krompirja za 80 Din in plača s stodinarsko novčanico. Koliko Din dobi nazaj?

28. Nastavi odštevne račune:

- a) Od 380 posajenih zeljnih sadik se jih ni prijel 50;
- b) od 490 hmeljnih drogov je bilo 40 prekratkih;
- c) od 280 železniških pragov je bilo 30 neporabnih;
- č) od 236 debel je bilo za telegrafne droge odbranih 200.

29. Oče gre kupit blago za obleko. S seboj je imel 1000 Din, ostalo mu je 80 Din. Koliko je bilo blago?

30. Služkinja je bila prihranila 680 Din. Ko si je kupila obleko, ji je ostalo še 30 Din. Koliko je dala za obleko?

Naslednje račune zapiši po primeru:

$$140 - 10 \times 5 = 140 - 50 =$$

31. a) $120 - 6 \times 5$ b) $440 - 10 \times 8$ c) $320 - 5 \times 8$
 $320 - 10 \times 5$ $210 - 4 \times 5$ $130 - 10 \times 9$
 $510 - 5 \times 4$ $450 - 7 \times 10$ $340 - 8 \times 10$

č) $830 - 8 \times 5$
 $420 - 5 \times 6$
 $230 - 5 \times 8$

č.

32. Računaj a) na tisočni razpredelnici, b) na pamet:

a) $1000 - 150$	b) $900 - 120$	c) $800 - 210$
$900 - 150$	$800 - 120$	$700 - 210$
$800 - 150$	$700 - 120$	$600 - 210$
⋮	⋮	⋮
$200 - 150$	$200 - 120$	$300 - 210$

Še nekatere nalične vrste!

33. a) $200 - 140$ b) $300 - 170$ c) $800 - 340$
 $300 - 220$ $700 - 530$ $900 - 580$
 $400 - 360$ $800 - 480$ $400 - 310$
 $500 - 450$ $900 - 520$ $1000 - 520$
 $600 - 210$ $1000 - 250$ $1000 - 680$

Zastavi odštevne račune:

34. Posestnik ima na prodaj 400 smrek. En lesni trgovec jih kupi 250, drugi ostale.

35. Od 1000 hlodov so jih izvozili na žago 430.

36. Trгоvec z lesom ima naročenih 900 desk; odposlal je že 480 desk.

37. Na železniški voz je naložiti 500 desk, naloženih je 250.

38. Mizar kupi desk za 800 Din in plača takoj 560 Din.

d.

39. a)	8 — 5	b)	108 — 5	c)	129 — 4
	18 — 5		118 — 5		229 — 4
	28 — 5		128 — 5		329 — 4
	⋮		⋮		⋮
	98 — 5		198 — 5		929 — 4

Še nekatere druge nalične vrste!

40. a)	13 — 6	b)	113 — 6	c)	145 — 9
	23 — 6		123 — 6		245 — 9
	33 — 6		133 — 6		345 — 9
	⋮		⋮		⋮
	93 — 6		193 — 6		945 — 9

Še nekatere druge nalične vrste!

41. a)	100 — 1, 2, 3, ... 9	b)	101 — 2, 3, 4, ... 9
	200 — 1, 2, 3, ... 9		201 — 2, 3, 4, ... 9
	300 — 1, 2, 3, ... 9		301 — 2, 3, 4, ... 9
	⋮		⋮

c) 204 — 5, 6, ... 9; 306 — 7, 8, 9; 520 — 3, 4, 5 ... 9; ... še druge nalične vrste!

42. a)	200 — 2 do 140;	b)	348 — 3 do 300;
c)	484 — 7 do 400;	č)	800 — 8 do 720;
d)	144 — 4 do 84;	e)	1000 — 6 do 904;
f)	151 — 5 do 71;	g)	1000 — 9 do 883;

e.

43. a)	45 — 30, 145 — 30, 245 — 30, ... 945 — 30
b)	126 — 40, 226 — 40, 326 — 40, ... 926 — 40

Še nekatere a) in b) nalične vrste!

44. a) $56 - 20$ b) $156 \text{ l} - 30 \text{ l}$ c) $135 \text{ dkg} - 20 \text{ dkg}$
 $64 - 40$ $162 \text{ l} - 50 \text{ l}$ $471 \text{ dkg} - 80 \text{ dkg}$
 $78 - 30$ $215 \text{ l} - 40 \text{ l}$ $324 \text{ Din} - 60 \text{ Din}$
 $82 - 50$ $163 \text{ kg} - 70 \text{ kg}$ $508 \text{ Din} - 90 \text{ Din}$
 $95 - 60$ $235 \text{ kg} - 90 \text{ kg}$ $906 \text{ Din} - 70 \text{ Din}$

Rezultate v b) in c) tudi v *hl* in *l*, oziroma v *q* in *kg*, *kg* in *dkg*.

45. a) $40 - 25$, $140 - 25$, $240 - 25$, ... $940 - 25$

b) $120 - 34$, $220 - 34$, $320 - 34$, ... $920 - 34$

Še nekatere a) in b) nalične vrste!

46. a) $50 - 26$ b) $160 - 55$ c) $690 - 44$

$60 - 35$ $290 - 37$ $810 - 85$

$70 - 27$ $310 - 43$ $420 - 56$

$90 - 77$ $520 - 64$ $940 - 95$

$80 - 63$ $430 - 75$ $1000 - 78$

47. Katerega (dne) je danes? Katerega je bilo včeraj (pred 1 dnem), predvčerajšnjim (pred dvema dnevoma), pred 4, 8, 20 dnevi, pred 1, 2, 3 tedni?

48. Koliko izgube je bilo pri blagu, ki je stalo 115 *Din* in je bilo prodano za 90 *Din*?

49. Kupna cena blagu je bila 210 *Din*, izgube je bilo 35 *Din*. Kolika je bila prodajna cena?

50. V drevesnici raste 390 drevesc. Koliko jih ostane, ako jih izkopljemo 75?

51. Od 185 posekanih smrek so jih spravili iz gozda 70. Koliko jih je ostalo v gozdu?

52. Iz soda, v katerem je 160 *l* vina, odtoči krčmar 56 *l*. Koliko vina ostane v sodu?

53. 1 *kg* sirove kave da 76 *dkg* pražene kave. Koliko *dkg* se izgubi pri praženju?

Naslednje račune zapiši po primeru:

$$180 - 7 \times 8 = 180 - 56 =$$

54. $240 - 6 \times 6$ $442 - 6 \times 10$ $570 - 9 \times 8$ $317 - 6 \times 5$

$338 - 10 \times 5$ $430 - 6 \times 8$ $151 - 7 \times 10$ $210 - 8 \times 8$

$130 - 7 \times 7$ $267 - 9 \times 10$ $330 - 9 \times 6$ $427 - 5 \times 8$

55. Gospodinja je imela v zalogi 110 *kg* moke. Koliko moke ima še čez 8 tednov, ako porabi na teden povprečno 8 *kg* moke?

56. Za 1 peko jamlje gospodinja 9 kg moke. Koliko kg moke ji je ostalo, ako je pekla 10 krat in je imela vsega skupaj 118 kg moke?

57. Mati kupi masla. Posoda tehta 45 dkg, posoda z maslom vred 2 kg 90 dkg. Koliko je masla?

58. Gospodinja scvre 3 kg 40 dkg presne slanine in dobi 3 kg 15 dkg masti. Koliko se je zacvrlo?

59. V litru je voda do cementnega znamenja. Liter in voda tehtata 1 kg 30 dkg, prazen liter 30 dkg. Koliko tehta te-daj 1 l vode? Zapomni si to!

f.

60. a) 46 — 25	b) 135 — 21	c) 267 — 35	č) 85 — 26
69 — 36	150 — 34	385 — 26	62 — 34
75 — 23	268 — 54	189 — 54	75 — 48
87 — 42	395 — 62	265 — 32	56 — 29

61. Izračunaj in zapiši po primeru:

$$92 - 7 \times 8 = 92 - 56 =$$

a) 73 — 3 × 9	b) 75 — 9 × 4	c) 56 — 4 × 7
85 — 6 × 8	81 — 7 × 9	61 — 6 × 4
92 — 7 × 7	65 — 8 × 7	72 — 7 × 5
61 — 9 × 6	83 — 6 × 6	82 — 8 × 8

62. Zastavi odštevne račune:

- Zvonik je visok 32 m, cerkev je za 17 m nižja.
- Njiva meri podolgem 72 m, poprek 36 m manj.
- Travnik je dolg 63 m, širok 39 m.
- Ded ima 72 leti, oče 45, vnuk 19 let.
- Od trobe kotonine, ki meri 44 m, odreže šivilja blaga za 6 srajc à 3 m.
- Od trobe platna, ki je dolga 42 m, vzame blaga za 4 rjuhe à 6 m.

63. Po cesti je od vasi A do vasi B 950 m, steza bližnjica je za 90 m krajša, kako dolga je steza?

64. Stara cesta med vasema A in B je za 250 m daljša od nove, ki meri 680 m. Kako dolga je stara cesta?

65. Ena vas posiplje od občinske ceste 460 m, druga 250 m več. Koliko m ceste posiplje druga vas?

66. Posestnik dela na svojem svetu nov kolovozni pot, ki ima biti dolg 550 m; 300 m pota je že narejenih. Koliko m pota je narediti še?

67. Po travniku se vije potok od enega konca do drugega 250 m; konca sta nadvoje 200 m. Kolikšna je razlika med dolžino potoka in razdaljo med koncema travnika?

Pismeno.

a.

1. a) $78 - 45 =$ (ustno).

Namesto $78 - 45 = 33$ pišemo pregledneje:

$$\begin{array}{r} 78 \dots \text{zmanjševanec} \\ - 45 \dots \text{odštevanec} \\ \hline 33 \dots \text{ostanek (razlika).} \end{array}$$

Od katerega števila smo odšteli? Število 78 se imenuje zmanjševanec. Katerega števila smo odšteli? Število 45 se imenuje odštevanec. Katerega števila smo dobili? Število 33 se imenuje ostanek.

b) Računi in zapiši prav tako ter imenuj poedina števila:

$$65 - 53 = \quad 94 - 62 = \quad 76 - 35 =$$

Za koliko je število 65 večje od števila 53? Za koliko sta različni števili 65 in 53? Ostanek imenujemo tudi **razlika**, ker nam kaže, za koliko sta različna zmanjševanec in odštevanec.

2. a) Izračunaj $89 - 65 = \dots$ ($167 - 46 =$, $258 - 132 =$, $465 - 240 =$), odštej pa najprej ednice, potem desetice (stotice)!

$$\begin{array}{r} 89 \dots 8 \text{ d. } 9 \text{ e.} \quad 5 \text{ e. od } 9 \text{ e. ost. } 4 \text{ e. i. t. d.} \\ - 65 \quad \quad 6 \text{ d. } 5 \text{ e.} \\ \hline 24 \quad \quad 2 \text{ d. } 4 \text{ e.} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} b) \quad 96 \quad \quad 3 \text{ e. od } 6 \text{ e. ost. } 3 \text{ e.; } 3 \text{ e. napišem pod ednice;} \\ - 43 \quad \quad 4 \text{ d. od } 9 \text{ d. i. t. d.} \\ \hline 53 \end{array}$$

c) Vsak od naslednjih računov naredi kakor v a) in b):

$$95 - 43 =, \quad 86 - 52 =, \quad 456 - 320 =, \quad 537 - 430 =!$$

č) Računaj le krajše kakor v b):

$$\begin{array}{r} 84 \quad 67 \quad 76 \quad 264 \quad 453 \quad 85 \quad 246 \quad 167 \\ - 63 \quad - 45 \quad - 53 \quad - 123 \quad - 351 \quad - 40 \quad - 130 \quad - 105 \\ \hline \end{array}$$

3. a) 95 b) 95 Prištej odštevancu 62 toliko, da
 — 62 — 62 dobiš zmanjševanec 95!

V b) računaj:

$$2e. + . = 5e.$$

$$6d. + . = 9d.$$

Kako najdeš torej še ostanek ali razliko? (Pismeno odštevanje.)

Pri katerem mestu začnemo odštevati ustno? Pri katerem pismeno?

4.) Računaj odštevaje in prištevaje:

86	67	68	85	96	75
— 55	— 23	— 58	— 65	— 80	— 60
	376	581	428	874	
	— 245	— 340	— 304	— 604	

Računaj le prištevaje:

4. a) 77 95 87
 — 63 — 45 — 50

b) 263 547 467 643 587 867
 — 132 — 323 — 250 — 330 — 567 — 267

c) 465 879 394 478 263 547 476
 — 53 — 67 — 92 — 76 — 201 — 503 — 276

5. V šoli je 245 otrok. Dečkov je 124; koliko je deklic?

6. Od 195 šolskih otrok jih je izstopilo konec šolskega leta 43. Koliko jih je ostalo? — Novincev se je vpisalo 54; koliko je potem učencev?

7. V šolski drevesnici je raslo 245 divjakov. Pocepili so jih 135. Koliko divjakov je še ostalo?

8. Okna v šolski sobi so visoka po 225 cm, široka po 125 cm. Kolika je razlika med višino in širino?

9. Po dolgem meri soba 7 m 47 cm, na širjavo 5 m 25 cm. Koliko večja je dolžina nego širina sobe?

b.

$$9 - 2, 3, \dots 8$$

$$19 - 12, 13, \dots 18$$

Kaj opaziš glede vrednosti ostanka (razlike), ako prišteješ zmanjševancu in odštevancu 10?

⁺¹⁰
 10. 6 2 Zmanjševancu prištej 10,
 — 3 5 odštevancu 1 desetico!
 — 1 5 e. in koliko e. je 12 e.?
 1 d. in 3 d. so 4. in koliko d. je 6 d.

Računaj prav tako: 84 64 75 276 640 450
 — 36 — 47 — 56 — 128 — 316 — 438

10 ednic v zmanjševancu in 1 desetice v odštevancu ne piši več!

11. 71 90 80 373 494 542 620 760
 — 35 — 56 — 45 — 135 — 186 — 238 — 613 — 748

12. 370 850 295 385 274 396 359
 — 64 — 24 — 87 — 57 — 69 — 359 — 348

c.

90 — 20, 30, ... 80
 190 — 120, 130, ... 180

Kaj opaziš glede vrednosti ostanka (razlike), ako prišteješ zmanjševancu in odštevancu 100?

⁺¹⁰
 13. 3 5 8 Zmanjševancu prištej 10 desetic,
 1 9 3 odštevancu 1 stotico!
 — 1 —

Računaj prav tako: 524 314 504 708
 — 372 — 183 — 460 — 624

14. 208 — 162, 607 — 383, 835 — 774, 464 — 398,
 307 — 86, 263 — 63, 430 — 90, 306 — 86,
 207 — 174, 308 — 273, 415 — 380.

⁺¹⁰⁺¹⁰
 15. 3 2 4 460 635
 — 2 3 5 — 294 — 348
 — 1+1 —

16. 412 501 603 420 542
 — 256 — 159 — 338 — 273 — 497

č.

17. 467
 — 129 9 in 8 je 17 (zap. 8); 1 in 2 je 3 in 3 je 6 i. t. d.
 138

18. 195 — 169, 307 — 146, 220 — 190, 310 — 190.

19. 257 — 89, 312 — 176, 400 — 239, 1000 — 704.

20. 513 — 495, 621 — 549, 434 — 378, 1000 — 456.

21. Odštej 67 od 335, od ostanka zopet 67 i. t. d., dokler se da!

Računaj tudi tako: a) 609 — 87; b) 792 — 264; c) 925 — 185!

22.	524 Din	720 m	821 l	480 kg	480 Din
	— 238 „	— 188 „	— 294 „	— 307 „	— 394 „

23. a) 653 Din — 495 Din, 175 Din, 576 Din;

b) 832 m — 594 m, 418 m, 645 m;

c) 405 l — 50 l, 238 l, 366 l.

1000 m = 1 km. 1000 g = 1 kg. 10 g = 1 dkg.

24. a) 1 km — 308 m, 564 m, 703 m;

b) 1 kg — 250 g, 735 g, 690 g.

25. Ceni na oko v cm dolžino klopi, mize, table . . . , višino omare, peči, vrat, okna . . . ! Predmete izmeri in izračunaj pogrešek!

26. Ceni na planem različne razdalje v m! Razdalje izmeri in izračunaj pogrešek!

27. Miza je dolga 185 cm, široka 96 cm. a) Koliko meri v obsegu? b) Koliko cm meri več v dolžino nego v širino?

28. Gospodar hoče ograditi četverokoten vrt, katerega stranice so dolge 65 m, 70 m, 86 m in 59 m. 184 m ograje je narejenih. Kaj je izračunati?

29. Od 1000 vsajenih borovih sadik se jih ni prijelo 137. Naredi odštevni račun!

30. Drva je cenil kmet 840 Din, prodal jih je za 818 Din. Koliko je odnehal pri kupu?

31. Ako naredi gospodinja obleko sama, stane 524 Din, ako jo naredi šivilja, 681 Din. Koliko prihrani gospodinja, ako naredi sama obleko?

32. Kramar iztrži za blago, ki je stalo njega 365 Din, le 337 Din. Koliko ima izgube?

33. V župniji je bilo v začetku leta 865, konec leta pa 907 ljudi. Za koliko ljudi se je prebivalstvo pomnožilo?

34. Pomlad se začne 21. marca, poletje 21. junija, jesen 23. septembra, zima 21. decembra. a) Koliko dni traja vsak poedini letni čas? b) Za koliko dni so poedini letni časi različni med seboj?

35. a)
$$\begin{array}{r} 305 \text{ Din } 80 \text{ p} \\ - 217 \text{ „ } 50 \text{ „} \\ \hline \end{array}$$
 b) $420 \text{ Din } 89 \text{ p} - 189 \text{ Din } 50 \text{ p},$
c) $31 \text{ Din } 70 \text{ p} - 15 \text{ Din } 40 \text{ p},$

č) $125 \text{ Din } 80 \text{ p} - 87 \text{ Din } 65 \text{ p},$

d) $195 \text{ Din } 74 \text{ p} - 79 \text{ Din}.$

36. a)
$$\begin{array}{r} 115 \text{ Din } \overset{100}{-} p \\ - 63 \text{ „ } 64 \text{ „} \\ +1 \\ \hline \end{array}$$

b) $400 \text{ Din} - 325 \text{ Din } 50 \text{ p},$

c) $40 \text{ Din} - 32 \text{ Din } 78 \text{ p},$

č) $100 \text{ Din} - 57 \text{ Din } 25 \text{ p},$

d) $80 \text{ Din} - 27 \text{ Din } 60 \text{ p}.$

37. a)
$$\begin{array}{r} 27 \text{ Din } \overset{+100}{20} \text{ p} \\ - 15 \text{ „ } 45 \text{ „} \\ +1 \\ \hline \end{array}$$

b) $324 \text{ Din } 65 \text{ p} - 219 \text{ Din } 65 \text{ p},$

c) $415 \text{ Din } 5 \text{ p} - 328 \text{ Din } 48 \text{ p},$

č) $318 \text{ Din } 20 \text{ p} - 129 \text{ Din } 60 \text{ p}.$

38. Koliko dobiš nazaj, ako plačaš

a) $2 \text{ Din } 80 \text{ p}$ s petdinarsko novčanico;

b) $7 \text{ Din } 60 \text{ p}$ z desetdinarsko novčanico;

c) $68 \text{ Din } 70 \text{ p}$ s stodinarsko novčanico?

39. Mati vzame s seboj 1 petdinarsko in 1 desetdinarsko novčanico. Koliko prinese nazaj, ako zakupi $12 \text{ Din } 80 \text{ p}$?

40. Marija je šla plačat za mater 3 račune: $3 \text{ Din } 20 \text{ p}$, $1 \text{ Din } 35 \text{ p}$, $2 \text{ Din } 30 \text{ p}$. Koliko je prinesla nazaj iz desetdinarske novčanice?

41. Gospodinja kupi pri mokařju za $28 \text{ Din } 50 \text{ p}$ bele moke, za $20 \text{ Din } 25 \text{ p}$ koruzne in za $25 \text{ Din } 50 \text{ p}$ ajdove moke. Koliko dobi nazaj, ako plača s stodinarsko novčanico?

42. Gospodinja je izdala meseca januarja $476 \text{ Din } 80 \text{ p}$, februarja $94 \text{ Din } 60 \text{ p}$ manj. a) Koliko je izdala februarja? b) Koliko oba meseca?

43. a)
$$\begin{array}{r} 8 \text{ kg } 60 \text{ dkg} \\ - 4 \text{ „ } 35 \text{ „} \\ \hline \end{array}$$

b)
$$\begin{array}{r} 12 \text{ kg } \overset{+100}{-} \text{ dkg} \\ - 7 \text{ „ } - 9 \text{ „} \\ +1 \\ \hline \end{array}$$

c) $14 \text{ kg} - 9 \text{ kg } 27 \text{ dkg},$

č) $36 \text{ kg } 17 \text{ dkg} - 9 \text{ kg } 56 \text{ dkg},$

d) $16 \text{ kg } 9 \text{ dkg} - 5 \text{ kg } 75 \text{ dkg}.$

44. Koliko masti je v loncu, ko tehtā lonec in mast $6 \text{ kg } 70 \text{ dkg}$, lonec sam pa $1 \text{ kg } 49 \text{ dkg}$?

45. Mati gre v prodajalnico po olje. Trgovec dene na tehtnico konvo in najde, da tehtā $1 \text{ kg } 9 \text{ dkg}$. Potem nalije

konvo z oljem in vidi, da tehta vse skupaj 6 kg. Koliko olja je kupila mati?

46. Sod s sladkorjem vred tehta 59 kg 60 dkg, sod sam 9 kg 90 dkg. Koliko tehta sladkor?

Za ponavljanje.*

Odgovore v računih 1—6 zapiši!

1. a) Koliko kg je 2, 5, 7 q; 1 q 25 kg, 3 q 50 kg, 4 q 7 kg?
b) Zastavi nalična vprašanja tudi v kg in dkg!

2. a) Koliko q (in kg) je 200 kg, 400 kg, 250 kg, 603 kg, 308 kg? Nalična vprašanja tudi v kg in dkg!

3. Voznik je naložil 8 q 50 kg. Koliko je to kg?

4. a) Prašič je tehtal 145 kg; koliko q in kg? Vol 6 q 8 kg; koliko kg? Nalična vprašanja v kg in dkg!

5. Pretvori na l 2, 3, ... hl; 1 hl 20 l, 2 hl 75 l, 3 hl 8 l, ...!

6. Pretvori na hl (in l) 300 l, 500 l, ...; 125 l, 109 l, ...!

7. Naštej 6 Din, in sicer v novcih po 50 p do 4 Din 50 p, dalje v novcih po 10 p do 5 Din 60 p in, kar manjka, v novcih po 5 p!

8. Naštej 1000 Din, in sicer do 700 Din v stotakih, potem dalje do 860 Din v desetakih, še dalje do 960 Din v petakih, še dalje do 990 Din v dvodinarskih in ostanek v enodinarskih novcih!

9. a) $194 + 7$ do 264; b) $95 + 50$ do 595; c) $280 + 60$, $170 + 53$, $180 + 140$, ...!

10. a) $206 - 9$ do 116; b) $310 - 30$ do 10; c) $150 - 60$, $230 - 76$, $310 - 200$, $450 - 130$, ...!

11. Na eni lehi je 80, na drugi 120 fižolovih grmov. Koliko grmov je na obeh lehah? — Vsak grm ima svoj natič, v vsaki vrsti je 8 natičev. Preštej natiče na obeh lehah skupaj, štejoč po 8 in 8 natičev!

12. Zaboje z blagom vred tehta 107 kg, zaboj sam 15 kg. Odštevni račun!

13. Nekdo podeduje 1000 Din. 350 Din izposodi, 140 Din zakupi, ostanek vloži v posojilnico. Koliko Din je vložil?

14. Hlapec zveže 2 vrvi, dolgi 4 m 30 cm in 2 m 60 cm. Kako dolga je zvezana vrv, ako gre v voz 30 cm?

* Vse račune, ki jih znaš računati ustno, računaj ustno!

15. Od deske, dolge 3 m 70 cm, odreže mizar 2 m 20 cm dolg kos. Odštevni račun!

16. V vasici je 6 hiš, v katerih stanuje 9, 6, 8, 12, 5, 11 ljudi. Seštevni račun!

17. V občini je 920 prebivalcev. Ženskih je 479. Odštevni račun!

18. Fara ima 4 vasi. V prvi je 365 ljudi, v drugi 280, v tretji 95 in v četrti 67 ljudi. Seštevni račun!

19. Izračunaj, koliko stanejo tvoje učne knjige!

20. Na štirirazredni šoli je v 1. razredu 48, v 2. 42, v 3. 39 in v 4. razredu 40 otrok. Kaj moreš izračunati?

21. Izračunaj, koliko otrok pohaja šolo pri vas?

22. Mokarja stane vreča moke 325 Din, proda jo pa za 380 Din. Koliko ima dobička?

23. Branjevko je stalo sadje 845 Din; ker se je nekaj sadja pokvarilo, je iztržila za sadje 657 Din. Koliko je bila na izgubi?

24. Kupne cene: 650 Din, 845 Din, 937 Din;
prodajne cene: 729 „ 932 „ 1000 „

Izračunaj dobiček!

25. Kupne cene: 630 Din, 720 Din, 900 Din;
prodajne cene: 564 „ 685 „ 836 „

Izračunaj izgubo!

26. a) 117 Din 17 p	b) 8 q 17 kg
95 „ 26 „	6 „ 35 „
<u>209 „ 45 „</u>	<u>4 „ 26 „</u>

c) 3 q 2 kg + 5 q 15 kg + 67 kg,

č) 8 kg 15 dkg + 2 kg 4 dkg + 45 dkg,

d) 5 hl 7 l + 12 hl 4 l + 48 l.

27. a) 9 hl 8 l	b) 14 q ⁺¹⁰⁰ kg
<u>— 3 „ 70 „</u>	<u>— 3 „ 56 „</u>
	<u>+1</u>

c) 315 Din — 250 Din 60 p, č) 3 q 65 kg — 1 q 37 kg,

d) 6 kg 75 dkg — 2 kg 85 dkg, e) 12 q — 8 q 60 kg.

28. Oče kupi na semnju podplatov za 210 Din 50 p, oglavja za 320 Din 80 p in žeblic za 9 Din 50 p. Koliko mu je ostalo od 6 stotakov?

29. Voz s premogom vred je tehtal 9 q 69 kg, voz sam 2 q 88 kg. Koliko je bilo premoga?

30. Kadica z maslom tehta 14 kg 50 dkg, prazna kadica 3 kg 70 dkg. Koliko tehta maslo?

31. Koliko vina je še v sodu, ki drži 4 hl 45 l, ako si odtočil iz polnega soda 1 hl 74 l vina?

32. Vinski trgovec proda iz polnega soda, ki drži 8 hl 46 l, enkrat 1 hl 12 l, drugikrat 48 l in tretjikrat 2 hl 80 l. Koliko l vina je še v sodu?

33. Vinski trgovec hoče pretočiti vino, ki je v 2 sodih, v 1 sod, ki drži 6 hl. Koliko l vina manjka, da bi bil sod poln, ako je v enem sodu 2 hl 45 l, v drugem 2 hl 8 l vina?

34. Janezek ima v šolo 1 km 300 m daleč, Jožek 2 km 500 m. Koliko dalje ima v šolo Jožek?

5. Množenje.

Množitelj enomestno število.

Ustno.

1. Ponovi deloma ponazorovaje pošteevanko osnovnih števil!

2. a) $3 \times 3 + 4$ b) $4 \times 6 + 8$ c) $8 \times 7 + 5$ č) $8 \times 9 + 3$
 $5 \times 5 + 7$ $6 \times 9 + 7$ $6 \times 5 + 8$ $4 \times 8 + 6$
 $7 \times 7 + 1$ $8 \times 4 + 9$ $3 \times 6 + 5$ $7 \times 6 + 5$
 $9 \times 3 + 8$ $5 \times 9 + 8$ $4 \times 4 + 8$ $6 \times 8 + 7$
 $3 \times 7 + 6$ $8 \times 8 + 6$ $7 \times 5 + 6$ $9 \times 2 + 4$

3. Zastavi račune za različna števila enot (kg, l) do 10 naslednjih živil po navedenih cenah:

1 kg bele moke	6 Din
1 „ ržene moke	5 „
1 „ ajdove moke	8 „
1 „ ješprenjčka	9 „
1 „ riža	10 „
1 „ čebule	3 „
1 l mleka	2 „
1 „ fižola	4 „
1 „ vinskega kisa	7 „

4. Računaj nalično (do 10 Din za enoto) s cenami, ki so običajne pri vas za živila in druge stvari!

5. a) $4 \times 3 + . = 21$

$5 \times 8 + . = 43$

$3 \times 9 + . = 35$

$6 \times 8 + . = 54$

$9 \times 6 + . = 59$

b) $7 \times 8 + . = 61$

$6 \times 4 + . = 29$

$3 \times 6 + . = 23$

$5 \times 7 + . = 44$

$4 \times 9 + . = 42$

c) $7 \times 3 + . = 27$

$4 \times 8 + . = 41$

$9 \times 4 + . = 45$

$8 \times 5 + . = 46$

$7 \times 4 + . = 35$

č) $3 \times 6 + . = 31$

$7 \times 6 + . = 47$

$9 \times 8 + . = 78$

$6 \times 6 + . = 41$

$9 \times 5 + . = 53$

Naslednje račune napiši po primeru:

$$125 + 5 \times 5 = 125 + 25 =$$

$$237 + 6 \times 8 \quad 284 + 9 \times 9 \quad 274 - 5 \times 8 \quad 225 - 3 \times 9$$

6. $140 + 8 \times 4 \quad 94 + 7 \times 9 \quad 7. \quad 90 - 8 \times 9 \quad 196 - 5 \times 9$

$$126 + 7 \times 6 \quad 78 + 9 \times 8 \quad 170 - 5 \times 7 \quad 135 - 6 \times 7$$

$$284 + 9 \times 5 \quad 165 + 7 \times 8 \quad 285 - 8 \times 7 \quad 214 - 4 \times 9$$

$$109 + 8 \times 7 \quad 199 + 9 \times 7 \quad 360 - 6 \times 9 \quad 309 - 4 \times 8$$

8. Kako se imenujejo števila, ki imajo a) 10, 20, 30, 60, 50, 80, 90, 100 desetic; b) 12, 24, 46, 63, 34, 72, 93, ... desetic?

9. Koliko desetic je 1 krat, 2 krat, ... 10 krat a) 6 desetic, 8 desetic, ...? b) Koliko je 3 krat 7 d., 4 krat 8 d., 8 krat 6 d., 6 krat 9 d., 7 krat 9 d. ...?

$$4 \text{ krat } 7 \text{ d.} = 28 \text{ d.} = 280.$$

10. 1 krat, 2 krat, ... 10 krat a) 20; b) 30, 40, ...

$$3 \text{ krat } 60 = 3 \text{ krat } 6 \text{ d.} = 18 \text{ d.} = 180. \dots$$

11. 3 krat 40, 70; 2 krat 80, 90; 5 krat 60, 50; ...

12. Koliko dni je 2 meseca, 3 mesece, ... ako štejemo mesec 30 dni?

13. Koliko minut je 2, 4, 6 ur? 3 ure 30 minut, 5 ur 45 minut?

14. Janezek pride v šolo 15 minut prej, nego se začne pouk. Koliko minut je v šoli a) dopoldne, b) popoldne, c) ves dan?

15. Koliko snopov prosa je 5 kop prosa; 3 kope 2 razstavki, 8 kop 5 razstavk prosa?

16. Koliko l piva je 8 sodčkov piva po 50 l?

17. Koliko kg moke je 6 vreč moke po 80 kg?

18. Izračunaj, koliko stane kako število (1—10) *kg* naslednjih živil, ako stane

1 <i>kg</i> govejega mesa	20 <i>Din</i>
1 „ poveljene svinjetine . .	30 „
1 „ surovega masla	40 „
1 „ kuhanega masla	50 „
1 „ pražene kave	60 „
1 „ čaja	80 „

19. 2 krat 200 = 2 krat 2 stotici = 4 s. = 400.

2 krat 300, 400, 500; 3 krat 300, 200; 4 krat 200; 5 krat 200.

20. Okoli 4 voglatega vrta je napeljana bodičasta žica; na 2 straneh je razpeljane po 200 *m*, na drugih dveh po 80 *m*. Koliko *m* žice je okoli in okoli vrta?

21. Nekdo kupi suknjo na obroke po 200 *Din* na mesec. Plačal je 4 obroke. Koliko je še dolžan, ako je bila suknja 1000 *Din*?

22. $12 = 10 + 2$, $23 = 20 + 3$, ...

Razstavi nalično 13, 25, 36, 46, 72, ...!

23. Ponazori na ruskem računalu 4 krat 12, 3 krat 27, ... in računaj po ponazorkul!

4 krat 12 =	3 krat 27 =
4 krat 10 = 40	3 krat 20 = 60
4 krat 2 = 8	3 krat 7 = 21
4 krat 12 = 48	3 krat 27 = 81

24. a) 1 krat 11	b) 1 krat 12	c) 1 krat 25
2 „ 11	2 „ 12	2 „ 25
3 „ 11	3 „ 12	3 „ 25
⋮	⋮	⋮
10 „ 11	10 „ 12	10 „ 25

25. a) 3, 6, 9 krat 13, b) 5, 7, 10 krat 16, c) 4, 5, 9 krat 19,
2, 4, 8 „ 14, 6, 7, 9 „ 17, 3, 5, 7 „ 18.

26. 2, 3, 4, ... 10 krat 50. — 3 krat, 4, 5 krat 24, 36.

27. Koliko *Din* (*Din* in *p*) je 6 novcev po 50 *p* (3, 4, 5 ... novcev po 50 *p*)?

28. Koliko je bilo ko je bil

- a) 5 kg govejega mesa, 1 kg 18 Din;
- b) 9 „ koštrunjega mesa, 1 „ 15 „
- c) 4 „ telečjega mesa, 1 „ 22 „
- č) 8 „ presne slanine, 1 „ 24 „
- d) 7 „ povejene slanine, 1 „ 32 „
- e) 6 „ masti, 1 „ 28 „
- f) 3 „ bohinjskega sira, 1 „ 36 „

Računaj tudi po cenah, ki so običajne pri vas!

29. a) 3 krat 180 ($100 + 80$) = $100 + 80$

$100 + 80$

$100 + 80$

3 krat $100 + 3$ krat $80 = \dots$

- b) 2 krat 140, 250, 270; c) 3 krat 130, 320, 290; č) 4 krat 120, 250; d) 6 krat 110, 160; e) 7 krat 120, 130; f) 8 krat 110, 120; ...

30. Oče kupi sinu za zimsko suknjo 2 m sukna, m po 340 Din in 2 m podloge, m po 150 Din. Koliko je dal za blago? — Koliko mu je dal trgovec nazaj, ako je plačal s tisočakom?

31. Koliko komadov je 3, 6, 8, 9, 10 ducatov?

32. Krošnjarica je imela s seboj 8 ducatov žepnih robcev. Koliko robcev ji je ostalo, ako jih je prodala 45?

33. Koliko mesecev je 2 leti, 3 leta 6 mesecev, 4 leta 5 mesecev?

34. Janezek ima 8 let 2 meseca. Koliko mu manjka, da bi bil star 100 mesecev?

35. Koliko izdaja krčmar na teden za meso, ako jemlje poprečno na dan za 86 Din mesa?

36. Koliko l vina iztoči krčmar na teden, ako iztoči poprečno na dan 18 l? — Koliko hl in l?

37. Koliko l piva je prejel gostilničar, ako je dobil 6 sodčkov po 25 l? — Koliko hl in l?

38. Gospa kupuje na dan poprečno 45 dkg mesa. Koliko na teden? — Koliko kg in dkg?

39. Gospodinja porabi na dan poprečno 15 dkg masti. a) Koliko na teden? b) Koliko na mesec (4 tedne)? — Tudi v kg in dkg.

tem? V čem se razlikuje pismeno množenje od ustnega?

5. Izračuni a) ustno in pismeno na krajši način: 2 krat 34, 42, 40, 301, 203, 403; b) le pismeno: 3 krat 32, 30, 213, 321, 123, 213, 321.

$$\begin{array}{r} 6. \quad 143 \times 4 \\ \hline 572 \end{array}$$

4 krat 3 e. = 12 e., t. j. 2 e. in 1 d.; 2 e. zapišem pod ednice, 1 d. prištejem deseticam...

7. Računaj tudi tako:

a) 37×2 46×2 190×3 223×4 108×6

b) $39, 209, 308, 470 \times 2$ c) $270, 227, 208 \times 3$

8. Števila od 105 do 112 pomnoži z 8!

9. a) $98, 76, 108, 109 \times 9$ b) $129, 143, 156 \times 6$

10. a) Števila od 135 do 142 pomnoži s 7; b) števila od 119 do 125 z 8!

$$\begin{array}{r} 11. \quad 75 \times 3 \\ \hline 225 \end{array}$$

3 krat 5 je 15, zapišem 5, ostane 1; 3 krat 7 je 21 in 1 je 22...

Začni množiti pri deseticah! — Zakaj začenjamo množiti pri ednicah?

12. a) 52, 140, 326, 406, 95×2

b) 46, 49, 175, 109, 108×5

c) 64 Din, 88 Din, 250 Din, $195 \text{ Din} \times 4$

č) 45 l, 120 l, 124 l, $118 \text{ l} \times 8$ — Zmnožke tudi v hl in l.

d) 29 kg, 72 kg, 108 kg, $130 \text{ kg} \times 7$. — Zmnožke tudi v q in kg.

e) 73 p, 94 p, $109 \text{ p} \times 5$. — Zmnožke tudi v Din in p.

13. a) $312 + 107 \times 3$ b) $945 - 127 \times 4$ c) $1000 - 287 \times 3$
 $95 \times 3 + 472$ $648 - 143 \times 3$ $882 - 185 \times 2$

14. Koliko ur so 4 dnevi in 16 ur; 7 dni 12 ur?

15. Koliko dni sta 2 leti? (Leto 365 dni.)

16. Koliko je bilo

a) $\frac{1}{2}$ ducata ženskih nogavic, ko so bile nogavice par po 12 Din, 18 Din, 24 Din, 29 Din, 33 Din?

b) $\frac{1}{2}$ ducata moških srajc, ko so bile (slabše) srajce po 26 Din, 34 Din, 46 Din?

c) $\frac{1}{2}$ ducata svitic (spodnjih hlač), ko so bile svitice po 49 Din, 53 Din?

č) 4 m boljšega sukna, m po 195 Din, 210 Din, 225 Din, 250 Din?

17. Nekdo je dolžan 1000 *Din*. Koliko dolga ima še čez 3 mesece, (4, 5 mesecev), ako plača od dolga na mesec po 185 *Din*?

18. Posestnik plačuje na $\frac{1}{4}$ leta po 168 *Din* davka; koliko na leto?

19. Gospod prihrani na mesec poprečno 125 *Din*; koliko v $\frac{1}{4}$ leta ($\frac{1}{2}$ leta)?

20. Posestnik je vsejal 12 *hl* pšenice na 14 *hl* soržice. a) Koliko *hl* je pridelal vsakega žita, ako rodi pšenica 6ero in soržica 7ero seme? b) Koliko je pridelal obojega žita? c) Koliko je več pridelal nego vsejal?

21. Voznik je naložil 7 zabojev. 3 tehtajo vsak po 86 *kg*, 4 pa vsak po 1 *q* 25 *kg*. Koliko tehta ves tovor? (*q* in *kg*.)

22. Naredi pismeno račune 28. na strani 41. in 32.—43. na strani 41. in 42.!

Množitelj dvomestno število.

Ustno.

1. Naredi na računalu 10 krat 1! 10 krat 1 = . desetic? Ravno tako 10 krat 2, 10 krat 3, . . . 10 krat 10.

2. Računaj:

$$10 \text{ krat } 1 = 10 = 1 \text{ d.}$$

$$10 \text{ krat } 2 = 20 = 2 \text{ d.}$$

$$10 \text{ krat } 10 = 100 = 10 \text{ d.}$$

$$10 \text{ krat } 11 = 10 \text{ krat } 1 \text{ d. } 1 \text{ e.} = 10 \text{ d. } 10 \text{ e.} = 11 \text{ d.}$$

$$10 \text{ krat } 15 = 10 \text{ krat } 1 \text{ d. } 5 \text{ e.} = 10 \text{ d. } 50 \text{ e.} = 15 \text{ d.}$$

$$10 \text{ krat } 24 = 10 \text{ krat } 2 \text{ d. } 4 \text{ e.} = 20 \text{ d. } 40 \text{ e.} = 24 \text{ d.}$$

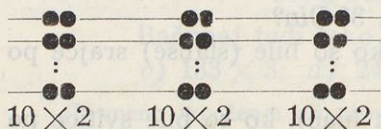
i. t. d.

Pravilo!

3. 10 krat 14, 26, 30, 35, 42, 50, . . .

4. a) Ponazori na ruskem računalu 30 krat 2!

30 krat 2 je 10 krat 2 3 krat.

Ponazori in izrazi nalično:

b) 20 krat, 40 krat, 50 krat, 2; c) 20 krat, 30 krat 3;

č) 20 krat 4, 20 krat 5!

$$5. \quad 40 \text{ krat } 3 = 10 \text{ krat } 3 + 10 \text{ krat } 3 + 10 \text{ krat } 3 + 10 \text{ krat } 3 = 10 \text{ krat } 3 \text{ } 4 \text{ krat.}$$

Izrazi nalično:

a) 60 krat 2; b) 50 krat 4 (5, 6 . . .); c) 70 krat 3 (4, 5, . . .); . . .!

6. Izračunaj 60 krat 2!

$$60 \text{ krat } 2 = 10 \text{ krat } 2 \text{ } 6 \text{ krat} = 2 \text{ d. } 6 \text{ krat} = 12 \text{ d.} = 120.$$

Izračunaj:

7. a) 20 krat 6, 7, 8, 9; b) 30 krat 4, 5, 6, 7, 8, 9;

c) 50 krat 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; č) 60 krat 2, 3, 5, 8.

8. a) 70 krat 2, 4, 6; b) 80 krat 3, 2, 4;

c) 90 krat 2, 4, 3; č) 60 krat 6, 4, 8;

d) 70 krat 5, 7, 9; e) 80 krat 4, 5, 8.

9. Naredi račune v 7. in 8. nalogi tudi tako, da zamenjaš množenec in množitelj!

$$4 \times 6 = 6 \times 4, \quad 5 \times 9 = 9 \times 5, \dots \quad \text{Prav tako je tudi } 20 \times 6 = 6 \times 20, \quad 30 \times 4 = 4 \times 30, \dots$$

10. Na trgu je bilo na prodaj 60 parov piščet. Koliko je to piščet? Na semnju je bilo 40 parov volov. Koliko volov?

11. Matijček šteje orehe tako, da meče v klobuk po 5 orehov. Koliko orehov je bilo, ako je vrgel 40 krat?

12. Oče hoče izmeriti kadico; koliko *hl* in *l* drži kadica, ako izlije vanjo konvo, ki drži 5 *l*, 30 krat?

13. V sodu je 160 *l* vina. Natararica natoči iz soda pledenico, ki drži 6 *l*, 20 krat. Koliko *l* vina je še v sodu?

14. Mlekarica prinaša eni obitelji v hiši na dan 5 *l*, drugi 4 *l* mleka. a) Koliko *l* eni in drugi na mesec? b) Koliko obema?

15. a) Gospodinja pokuri poprečno na dan 9 *kg* premoga. Koliko (*q* in *kg*) na mesec? b) Koliko kave porabi na mesec, ako potrebuje na dan poprečno 4 *dkg* (tudi v *kg* in *dkg*)? Koliko moke, ako porabi za kuho in peko poprečno 3 *kg* moke na dan?

16. a) 10 krat 4 in 2 krat 4 je kolikokrat 4? Izračuni 12 krat 4!

$$10 \text{ krat } 4 \text{ je } 40$$

$$2 \text{ krat } 4 \text{ je } 8$$

$$12 \text{ krat } 4 \text{ je } 48$$

b) 10 krat 4 in 3 krat 4 je kolikokrat 4? Izračuni 13 krat 4!

10 krat 4 in 4 krat 4 je kolikokrat 4? Izračuni 14 krat 4!

10 krat 4 in 9 krat 4 je kolikokrat 4? Izračuni 19 krat 4!

17. a) 15 krat 6, 8, 10 b) 24 krat 5, 6, 8 c) 42 krat 3, 6, 5
 16 krat 7, 9, 6 33 krat 4, 3, 5 61 krat 2, 4, 3
 18 krat 3, 5, 4 25 krat 7, 9, 6 52 krat 2, 5, 4

18. Naredi račune v 17. nalogi tudi tako, da zamenjaš množenec in množitelj!

Namesto 15×6 računaj 6×15 i. t. d.

19. Na semenj so prignali 43 parov volov. Koliko je to volov?

Zaključuj in računaj tudi: 43 parov volov je 43 krat 2 vola. 43 krat 2 je tudi 2 krat 43, ...

20. Za procesijo je šlo 48 parov dečkov in 54 pari deklic. a) Koliko je bilo dečkov? b) Koliko deklic? c) Koliko dečkov in deklic?

21. Srebrna žlica tehta 7 *dkg*, srebrna žličica 3 *dkg*. Ko tehta 12 žlic in 12 žličic? (Tudi v *kg* in *dkg*.)

22. Enodinarski novc tehta 5 *g*. Koliko *g* tehta 25 (30, 45) enodinarskih novcev?

23. Koliko listov ima zvezek, ki je narejen iz 1 lege in 2 pol papirja, ako da vsaka pola 4 liste? — Koliko strani je v zvezku?

24. Knjigovezec je naredil 35 zvezkov, zvezek po 4 pole. a) Koliko pol je porabil? b) Koliko pol mu je ostalo, ako je imel pripravljeni 2 knjigi papirja?

25. Koliko stane a) 25 zavojčkov čaja à 9 *Din*; b) 18 komadov mila à 7 *Din*; c) 26 *l* kisa à 6 *Din*;? Rabi domače cene!

Pismeno.

1. $\frac{27 \times 10}{270}$ 10 krat 27 je 27 desetice, namesto ednic zapišemo 0.
 36×10 , 62×10 , 93×10 ,

Primerjaj množenec in zmnožek!

Kako pomnožiš število z 10?

2. 25, 34, 57, 73, 70, 95, 80, 76, 40, 90×10 .

3. Gospodar najde, da tehta 10 *l* njegove pšenice 7 *kg* 30 *dkg*. Koliko tehta 1 *hl*?

1 *hl* = 10 krat 10 *l*, 1 *hl* tehta 10 krat 7 *kg* 30 *dkg*.

7 *kg* 30 *dkg* $\times 10$ = ... 10 krat 30 *dkg* = 300 *dkg* = 3 *kg* ...

4. Koliko tehta 1 hl, ako tehta

a) 10 l rži 6 kg 75 dkg;

b) 10 l ječmena 6 kg 58 dkg;

c) 10 l ovsa 4 kg 35 dkg;

č) 10 l ajde 6 kg 35 dkg;

d) 10 l fižola 7 kg 90 dkg.

$$\begin{array}{r} 5. \quad 26 \times 30 \\ \hline 780 \end{array}$$

30 krat 26 je 10 krat 26 3 krat; 10 krat 26 je 26 desetice, 3 krat 26 desetice zapišemo pod desetice, na mesto ednic zapišemo 0.

24 × 20, 23 × 40, 17 × 50. Kako pomnožiš število z 20, 30, ... 90?

6. 42 Din, 47 Din × 20

29 Din, 31 Din × 30

7. 19, 22, 24 × 40

16, 19, 20 × 50

8. 14 cm, 16 cm × 60

12 cm, 14 dkg × 70

9. 12 × 80

11 × 90

7. Koliko parov nogavic je 20, 30, 40 ducatov nogavic?

8. Gospodinja porabi poprečno na dan 16 dkg masti. Koliko (kg in dkg) na mesec (30 dni)?

9. Po cevi priteka na minuto 15 l vode. Koliko vode priteče a) v 1 uri, b) v $\frac{1}{2}$ ure (hl, l)?

$$\begin{array}{r} 10. \quad 42 \times 23 \\ \hline 126 \\ 84 \\ \hline 966 \end{array}$$

23 krat 42 je 3 krat 42 in 20 krat 42. — 20 krat 42 je 2 krat 42 desetici ... Desetice zapišemo pod desetice ...

Računi tudi tako: 46 × 12 43 × 13 39 × 11 47 × 14
36 × 24 42 × 23 26 × 33 25 × 39

11. a) 44, 73, 89 × 11 b) 58, 69 × 13 c) 49, 58, 65 × 15
32, 58, 78 × 12 56, 68 × 14 38, 56, 69 × 16

č) 38 p, 45 p, 56 p × 17 (Din, p)

d) 29 cm, 47 cm, 36 cm × 18 (m, cm)

12. 43 × 22

39 × 25

37 × 21

23 × 29

36 × 27

13. 39 × 24

47 × 21

35 × 23

28 × 27

36 × 26

14. 34 × 28

45 × 22

43 × 23

24 × 35

28 × 31

15. $27 \text{ dkg} \times 34 \text{ (kg, dkg)}$

$28 \text{ dkg} \times 25 \text{ (kg, dkg)}$

$26 \text{ kg} \times 31 \text{ (q, kg)}$

$23 \text{ kg} \times 35 \text{ (q, kg)}$

$46 \text{ l} \times 21 \text{ (hl, l)}$

16. a) 1 hl pšenice tehta 74 kg. Koliko (q, kg) 12 hl (9, 13 hl)?

b) 1 hl rži tehta 69 kg. Koliko (q, kg) 13 hl (8, 14 hl)?

c) 1 hl ječmena tehta 65 kg. Koliko (q, kg) 14 hl (7, 15 hl)?

č) 1 hl ovsa tehta 43 kg. Koliko (q, kg) 19 hl (6, 21 hektolitrov)?

17. Koliko je stalo 1 ducat žepnih robcev, ko je stal 1 žepni robec 12 Din (14 Din, 17 Din)?

18. Koliko stane 25 kg sladkorja, ako je kg po 16 Din?

19. Koliko stane:

a) 5 kg belega kruha, kg po 6 Din 50 p;

b) 7 kg črnega kruha, kg po 5 Din 50 p;

c) 15 kg orehovitih jederc, kg po 35 Din;

č) 25 kg presne slanine, kg po 22 Din;

d) 18 kg prekajene slanine, kg po 34 Din;

e) 27 kg masti, kg po 28 Din?

Računaj tudi s cenami pri vas!

20. Nekdo prihrani na mesec poprečno 75 Din; koliko na leto?

21. Koliko šip dene steklar v 24 okna, ako dene v vsako okno 12 šip?

22. Janezek šteje opeko na strehi. Vrst našteje 11, opek v vsaki vrsti 43; koliko opek je na strehi?

23. Kako visoko je nadstropje, ako ima 26 stopnic, visokih po 15 cm? Kako visoko leži drugo, tretje nadstropje? (Na m in cm).

24. Lestva ima 25 klinov. Kako dolga je lestva, ako je klin od klina 28 cm in je pod prvim in nad zadnjim klinom 35 cm lestvenic? (Tudi v m in cm).

6. Merjenje in deljenje ali dividiranje.

Delitelj enomestno število.

Ustno.

a.

1. Ponazori na ruskem računalu:

$$3 \vee \begin{array}{l} 4 \times 3 = \\ 12 =, \end{array} \quad 6 \vee \begin{array}{l} 5 \times 6 = \\ 30 =, \end{array} \quad 5 \vee \begin{array}{l} 8 \times 5 = \\ 40 =, \dots\dots! \end{array}$$

$$4 \vee \begin{array}{l} 3 \times 4 = \\ 12 = \end{array}$$

2. Meri — kolikor je treba, ponazorovaje — večkratnike osnovnih števil z osnovnimi števili (razštevanka)!

Na pr. z 2 meri $1 \times 2 = 2$, $2 \times 2 = 4$, $3 \times 2 = 6$, ... $10 \times 2 = 20$.

3. $2 \vee 12 =$; $12 = 6 \times 2$, $2 \vee 12 = 6$ krat.

- a) $2 \vee 8, 16, 20 \dots$ b) $3 \vee 9, 21, 27 \dots$ c) $4 \vee 16, 28, 40 \dots$
 č) $5 \vee 10, 20, 45 \dots$ d) $7 \vee 28, 42, 56 \dots$ e) $9 \vee 18, 45, 63 \dots$
 f) $6 \vee 18, 30, 48 \dots$ g) $8 \vee 32, 48, 72 \dots$ h) $10 \vee 40, 60, 80 \dots$
 i) $2, 3, 4, 6 \vee 12 \dots$ j) $3, 4, 6, 8 \vee 24 \dots$ k) $4, 6, 9 \vee 36 \dots$

4. a) $22 = . \times 5$ b) $79 = . \times 8$ c) $35 = . \times 6$ č) $23 = . \times 4$
 $17 = . \times 3$ $88 = . \times 9$ $52 = . \times 8$ $39 = . \times 5$
 $38 = . \times 6$ $23 = . \times 3$ $29 = . \times 3$ $19 = . \times 2$
 $35 = . \times 4$ $49 = . \times 5$ $47 = . \times 7$ $69 = . \times 9$

5. $3 \vee 26 =$; $26 = 8 \times 3 + 2$, $3 \vee 26$ je 8 krat in ostane 2
 $[3 \vee 26 = 8 \text{ krat } (2)] \dots$

- a) $2 \vee 7, 11, 19, 15, \dots$ b) $3 \vee 8, 13, 20, 32, \dots$
 c) $4 \vee 9, 26, 17, 35, \dots$ č) $5 \vee 17, 36, 38, 44, \dots$
 d) $8 \vee 17, 26, 45, 71, \dots$ e) $6 \vee 7, 23, 39, 59, \dots$
 f) $9 \vee 39, 46, 61, 87, \dots$ g) $7 \vee 16, 23, 53, 68, \dots$
 h) $10 \vee 28, 83, 72, 97, \dots$ i) $4, 5, \vee 29, 37$
 j) $6, 7, 8 \vee 52$ k) $8, 9, 10 \vee 74$

6. Koliko dvodinarskih novcev dobiš za 2 desetaka (za 15, 8, ... enodinarskih novcev)?

7. Plačaj 87 Din, in sicer, kolikor moreš, z desetaki!

8. Plačaj 44 Din, in sicer, kolikor moreš, s petaki!

9. Izrazi v dm (dm in cm) 90 cm (85, 60, ... cm)!

10. Koliko parov volov je 18 (14,..) volov?
11. 36 učencev koraka v četvorkah. Koliko četvork?
12. Za 1 *Din* dobiš 4 peresa. Za koliko *Din* 20 peres (1, 2 ducata peres)?
13. V 1 klopi sede 3 učenci (učenke). Koliko klopi je treba za a) 24 (18, 27,..) učencev; b) za 29 (25,..) učenk?
14. Koliko po 5 *dm* dolgih komadov moreš nastriči iz 4 *m* (5 *m*, 3 *m* 4 *dm*,...) traku?
15. Dninar dobiva poleg hrane 9 *Din* dnine. Koliko dni je delal, ako je prejel 81 *Din* (63 *Din*,...) dnine?
16. Premogar prodaja premog v vrečah po 50 *kg*. Za koliko dni je 1 vreča premoga gospodinjji, ki pokuri na dan poprečno 8 *kg* premoga?
17. V vreči je 84 *kg* moke. Gospodinja jemlje za 1 peko poprečno 9 *kg* moke. Kolikokrat bo pekla in koliko moke bo še ostalo?
18. a) Koliko *kg* riža à 9 *Din* dobiš za 45 *Din* (18 *Din*..); b) koliko *kg* ajdove moke à 7 *Din* za 56 *Din* (35 *Din*,...); c) koliko *l* kisa à 5 *Din* za 20 *Din* (15 *Din*,...); ...? Nalične račune s cenami, ki so običajne pri vas!
19. Koliko tednov je 14 dni (28 dni,...)?
20. a) Koliko tednov in dni je od 1. do 31. decembra? b) Od Vseh svetih (1. nov.) do Božiča (25. dec.)? c) Letos od 6. januarja do 12. marca?
21. 3. (dne) v mesecu je nedelja. a) Katerega bo še nedelja? b) Kateri dan bo 22., 30.?

b.

1. Koliko polovic, četrtin *m* je 1 *m*? Koliko četrti ure je 1 ura? Koliko desetini *l*, *kg* je 1 *l*, 1 *kg*?

2. Kolikokrat moraš vzeti polovico, da dobiš celoto? Kolikokrat tretjino, četrtino,... desetino?

3. Ponazori na ruskem računalu:

$$\frac{1}{2} \text{ od } \frac{2 \times 5}{10} =, \quad \frac{1}{4} \text{ od } \frac{4 \times 5}{20} =, \quad \frac{1}{3} \text{ od } \frac{3 \times 6}{18} =, \dots\dots!$$

$$\frac{1}{3} \text{ od } \frac{3 \times 4}{12} =$$

4. Poišči — kolikor je treba, ponazorovaje — od 2 kratnikov osnovnih števil; $\frac{1}{3}$ od 3 kratnikov osnovnih števil, ... $\frac{1}{10}$ od 10 kratnikov osnovnih števil!

Na pr. $\frac{1}{3}$ od $3 \times 1 = 3$, od $3 \times 2 = 6$, od $3 \times 3 = 9$, ... od $3 \times 10 = 30$.

5. $\frac{1}{2}$ od 14 =; $14 = 2 \times 7$, $\frac{1}{2}$ od 14 = 7...

a) $\frac{1}{2}$ od 6, 14, 18, ...

b) $\frac{1}{3}$ od 9, 18, 30, ...

c) $\frac{1}{4}$ od 12, 28, 32, ...

č) $\frac{1}{5}$ od 15, 30, 45, ...

d) $\frac{1}{6}$ ($\frac{2}{6}$, $\frac{5}{6}$) od 24, 42, 54, ...

e) $\frac{1}{7}$ ($\frac{3}{7}$, $\frac{5}{7}$) od 21, 35, 49, ...

f) $\frac{1}{8}$ ($\frac{3}{8}$, $\frac{7}{8}$) od 16, 40, 72, ...

g) $\frac{1}{9}$ ($\frac{4}{9}$, $\frac{8}{9}$) od 18, 45, 63, ...

h) $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{8}$ od 24

i) $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{8}$ od 36.

6. Razdeli na 10 enakih delov 40 cm, 60, 90 cm, ...!

7. Koliko je a) 8. del od 24 Din, 48, 56 Din, ...; b) 9. del od 27 l, 72, 90 l, ...?

8. Popotnik naredi 40 km pota, in sicer $\frac{2}{5}$ pota peš, drugo z vozom. Koliko km peš, koliko z vozom?

9. V 4 urah je prevozil kočijaž 32 km. Računaj!

10. Gospodinja je pokurila v tednu 70 kg premoga. Koliko kg poprečno 1 dan?

11. Kuharica je kupila enkrat 25, drugikrat 17 jajc. Jajca je porabila v 6 dneh. Zastavi delitveni račun!

12. Knjigovezec je naredil iz 4 leg papirja 10 enakih zvezkov. a) Koliko pol papirja je dajal v 1 zvezek? b) Po koliko listov je bilo v zvezkih, ako da 1 pola 4 liste?

13. Mizarski pomočnik prejema 40 Din mezde na dan in dela 8 ur. Kaj boš računal? — Nalični račun za 54 Din mezde na dan in za 9 ur dela.

14. Posestnik pridelal 48 hl ovsa. $\frac{1}{8}$ pridelka prihrani za seme, $\frac{1}{6}$ proda, kar ostane porabi doma. a) Koliko hl vseje? b) Koliko hl proda? c) Koliko hl porabi doma?

15. Koliko je bilo $\frac{1}{4}$ kg rozin, ko je bil kg po 36 Din? — Koliko $\frac{2}{3}$ kg, $\frac{3}{4}$ kg? — Naredi nalični račun za presno maslo, kg po 40 Din; za bohinjski sir, kg po 32 Din!

16. Počem so bila jabolka kg, ko je bilo 8 kg jabolk 24 Din; po čem kava, ko je bilo $\frac{1}{2}$ kg kave 30 Din; po čem čaj, ko je bilo $\frac{1}{4}$ kg čaja 25 Din?

17. 1 kg in $\frac{1}{2}$ kg = 1 kg + $\frac{1}{2}$ kg = $1\frac{1}{2}$ kg,

2 kg in $\frac{3}{4}$ kg = 2 kg + $\frac{3}{4}$ kg = $2\frac{3}{4}$ kg, ...

Napiši nalično: a) $3\ l$ in $\frac{1}{4}\ l =$, $4\ m$ in $\frac{1}{2}\ m =$, $2\ hl$ in $\frac{3}{4}\ hl =$, ...

b) $4\ Din + \frac{1}{2}\ Din =$, $2\ q + \frac{7}{10}\ q =$, $2\ uri + \frac{1}{2}\ ure =$, ...

c) $1 + \frac{3}{10} =$, $3 + \frac{4}{5} =$, $5 + \frac{5}{6} =$, ...

18. a) Čitaj: $2\frac{1}{2}\ m$, $4\frac{3}{4}\ l$, $2\frac{1}{5}\ hl$, $18\frac{3}{10}\ q$, ...! Pri vsakem podatku povej, kaj da pomeni!

b) Čitaj in povej, kaj da pomeni, $1\frac{2}{3}$, $3\frac{5}{6}$, $2\frac{2}{3}$, ...!

Število, ki sestoji iz celot in ulomka, imenujemo mešano število.

19. $\frac{1}{2}$ od $3\ l$, $5\ kg$, $17\ dkg$, ... 9 , 13 , 19 , ...

$\frac{1}{2}$ od $15\ cm =$; $15\ cm = 14\ cm + 1\ cm$, $\frac{1}{2}$ od $14\ cm = 7\ cm$
 $\frac{1}{2}$ od $1\ cm = \frac{1}{2}\ cm$; $\frac{1}{2}$ od $15\ cm = 7\frac{1}{2}\ cm$.

20. Učenec naredi iz 13 pol papirja 2 enaka zvezka. Koliko pol dne v vsak zvezek?

21. Mati ureže iz $15\ m$ blaga 2 obleki. Za vsako obleko vzame enoliko blaga; koliko m za vsako?

22. Sosed kupita naspol $19\ kg$ jabolk. Koliko kg dobi vsaka?

23. Kako se imenuje 1 del, ako razdeliš $1\ m$ ($1\ dm$) na 3 enake dele?

24. a) Koliki del dm (m) je $\frac{1}{3}$ od $2\ dm$ (m)?

Načrtaj $2\ dm$ ($2\ m$) vsakega zase in razdeli vsakega posebe na 3 enake dele. $\frac{1}{3}$ od enega dm (m) je $\frac{1}{3}\ dm$ (m), od drugega tudi $\frac{1}{3}\ dm$ (m); $\frac{1}{3}$ od $2\ dm$ (m) = $\frac{2}{3}\ dm$ (m).

b) Potovka prinese iz mesta 3 gospodarjem $2\ l$ zeljnega semena. Koliko l zeljnega semena dobi vsak gospodar, ako si ga razdele na enake dele?

Koliko je $\frac{1}{3}$ od 2 ?

25. $\frac{1}{3}$ od 4 , 10 , 19 , 25 , 28 , — 5 , 11 , 14 , 17 , 23 .

26. Učenec hoče razdeliti $22\ cm$ dolgo daljico na 3 enake dele. Kolikšen mora vzeti vsak del?

27. Načrtaj $2\ dm$ ($3\ dm$) vsakega zase in razdeli vsakega posebe na 4 enake dele! Koliki del m je $\frac{1}{4}$ od $2\ dm$ ($3\ dm$)?

Koliki del m je $\frac{1}{4}$ od $2\ m$ ($3\ m$)? Koliko je $\frac{1}{4}$ od 2 , 3 ?

28. a) $\frac{1}{4}$ od $5\ l$ (9 , 13 , 17 , $33\ l$); b) $\frac{1}{4}$ od $10\ kg$ (18 , 22 , 34 , $38\ kg$); c) $\frac{1}{4}$ od $7\ m$ (19 , 27 , 35 , $39\ m$)?

29. V 4 enakih vrčih ima mlekarica $18\ l$ mleka; koliko l v vsakem vrču?

30. 4 revežem razdeli župan 30 *Din*. Koliko *Din* da vsakemu?

31. 4 gospodarji naroče 23 *kg* deteljnega semena. Koliko *kg* semena dobi vsak izmed njih, ako si razdele seme na enake dele?

32. Za 4 molzne krave je porabil kmet vse leto 39 *kg* živalske soli. Koliko *kg* poprek za 1 kravo?

33. Gospodar daje svojim 4 konjem na dan 18 *kg* ovs, 17 *kg* sena, 6 *kg* slame in 6 *dkg* soli. Koliko *kg* ovs, sena in slame in koliko *dkg* soli poklada poprek 1 konju na dan?

34. $\frac{1}{5}$ od 16, 21, 27, 32, 38, 43, 49.

35. Gospodinja speče za vsakih 5 dni 13 hlebov kruha. Koliko hlebov porabi poprečno 1 dan?

36. V 5 tednih je porabila gospodinja 12 *kg* zabele. Koliko *kg* poprečno 1 teden?

37. Iz 21 *m* platna je naredila šivilja $\frac{1}{2}$ ducata srajc. Koliko *m* je jemala poprečno za 1 srajco?

38. a) $\frac{1}{6}$ od 13, 20, 27, 52, 59;

b) $\frac{1}{9}$ od 28, 39, 47, 59, 67, 88.

39. a) $\frac{1}{7}$ od 15, 23, 32, 38, 68;

b) $\frac{1}{8}$ od 18, 25, 35, 45, 52, 70.

40. $\frac{1}{10}$ od 21, 43, 57, 68, 75, 91.

$$1 = \frac{1}{2} = \frac{1}{3} = \frac{1}{4} = \frac{1}{5} = \frac{1}{10}.$$

Račune 41.—45. tudi zapiši!

41. Izpremeni v polovice 1, 2, 5, $3\frac{1}{2}$, $4\frac{1}{2}$, $7\frac{1}{2}$, $9\frac{1}{2}$, $11\frac{1}{2}$!

42. Koliko tretjin je 1, 6, 8, $1\frac{1}{3}$, $2\frac{1}{3}$, $4\frac{1}{3}$, $3\frac{2}{3}$, $5\frac{2}{3}$, $12\frac{2}{3}$?

43. Izpremeni v četrtine 1, 3, 6, $1\frac{1}{4}$, $1\frac{3}{4}$, $2\frac{1}{4}$, $5\frac{3}{4}$, $9\frac{3}{4}$!

44. Koliko petin je $2\frac{1}{5}$, $3\frac{2}{5}$, $3\frac{4}{5}$, $5\frac{3}{5}$, $7\frac{2}{5}$, $9\frac{4}{5}$, $11\frac{4}{5}$?

45. Izpremeni v desetine $2\frac{1}{10}$, $3\frac{3}{10}$, $5\frac{7}{10}$, $9\frac{9}{10}$, $12\frac{3}{10}$!

46. Dekla prinese iz gostilnice $2\frac{1}{2}$ *l* piva; koliko pollitrov?

47. Mlekarica nameri s pollitrsko mero $3\frac{1}{2}$ *l* mleka; kolikokrat je napolnila mero?

48. V vrču je $3\frac{1}{4}$ *l* vina; koliko četrtlitrov moreš natočiti iz vrča?

49. Anica naredi zvezek iz $5\frac{1}{2}$ pole papirja; koliko polovic pole papirja je v zvezku?

50. $5\frac{3}{4}$ traku razreže mati na $\frac{1}{4}$ *m* dolge kose; koliko jih je?

51. Koliko vreč po $\frac{1}{2}$ *hl* mora imeti pripravljenih žitni prekupec za $18\frac{1}{2}$ *hl* žita?

52. Koliko celot je 2 krat 2 polovici? 3 krat, 4 krat . . . 10 krat a) po $\frac{2}{3}$; b) po $\frac{3}{4}$; c) po $\frac{4}{5}$; . . . ?

53. Pretvori v celote: a) $\frac{2}{2}, \frac{8}{2}, \frac{2^0}{2}, \frac{1^6}{2}$; b) $\frac{3}{3}, \frac{9}{3}, \frac{1^5}{3}, \frac{2^4}{3}, \frac{2^1}{3}$; c) $\frac{4}{4}, \frac{2^0}{4}, \frac{8}{4}, \frac{1^6}{4}, \frac{3^2}{4}, \frac{4^0}{4}$!

54. a) Koliko celot in polovic je 5 krat 2 polovici in 1 polovica?

b) Koliko celot in tretjin je 6 krat 3 tretjine in 2 tretjini?

c) Koliko celot in četrtin je 7 krat 4 četrtine in 3 četrtine?

55. Pretvori v celote in polovice $\frac{2}{2}, \frac{3}{2}, \frac{4}{2}, \dots \frac{2^0}{2}$!

56. Štej tretjine od 1 tretjine do 30 tretjin ter pretvori vsakatero število tretjin v celo število in tretjine!

57. Pretvori v celote in četrtine $\frac{5}{4}, \frac{7}{4}, \frac{1^6}{4}, \frac{1^1}{4}, \frac{2^9}{4}, \frac{3^2}{4}, \frac{3^9}{4}$!

58. Pretvori v celote in dele 1 celote:

a) $\frac{5}{5}, \frac{7}{5}, \frac{1^0}{5}, \frac{1^1}{5}, \frac{2^0}{5}, \frac{1^9}{5}, \frac{3^1}{5}, \frac{4^9}{5}, \frac{3^5}{5}$;

b) $\frac{1^0}{10}, \frac{1^1}{10}, \frac{4^0}{10}, \frac{2^3}{10}, \frac{5^0}{10}, \frac{6^7}{10}, \frac{9^1}{10}, \frac{5^3}{10}, \frac{9^0}{10}$;

c) $\frac{8}{8}, \frac{1^1}{8}, \frac{3^2}{8}, \frac{2^7}{8}, \frac{4^0}{8}, \frac{3^3}{8}, \frac{4^7}{8}, \frac{7^3}{8}, \frac{6^4}{8}, \frac{8^0}{8}$.

59. Večja družba je imela plačati v gostilnici 18 $\frac{1}{2}$ litrskih vrčkov piva. a) Koliko je to l? b) Koliko je bilo računa? (Cena za 1 l kakor je obična pri vas.)

60. Voznik ima naloženih 19 vreč pšenice po $\frac{1}{2}$ hl; koliko je to hl?

61. Koliko l ruma je v 36 steklenicah po $\frac{1}{4}$ l?

62. V sosednjo vas je $\frac{9}{4}$ ure ($\frac{7}{4}$ ure) hoda; koliko je to ur in četrti ure?

63. Trgovec dobi iz mlekarne 40 zavitkov surovega masla po $\frac{1}{4}$ kg. a) Koliko kg je to? b) Koliko je plačal za maslo, ko je bil kg po 45 Din, kg po sedanji ceni?

64. Iz koliko pol je narejen zvezek, ki ima 28 listov, list po $\frac{1}{4}$ pole?

65. Koliko hl ovsa je nameril kmet, ako je napolnil četrtino ($\frac{1}{4}$ hl) 33 krat?

66. Semanji dan je potočil gostilničar 15 sodčkov piva po $\frac{1}{2}$ hl; koliko hl?

67. a) $\frac{3}{3}$ v 24; b) $\frac{6}{6}$ v 30; c) $\frac{8}{8}$ v 56; d) $\frac{7}{7}$ v 28;

e) $\frac{2}{2}$ cm v 18 cm; f) $\frac{4}{4}$ l v 32 l; g) $\frac{5}{5}$ Din v 40 Din.

Kaj opaziš glede veličine števila, ki ga dobiš, ako meriš in deliš isto število z istim številom?

Kako je z imenom števila, ki ga dobiš, kadar meriš?
Kako, kadar deliš?

c.

1. Kolikokrat je:

- a) $2 \vee 4 =$, $2 \vee 10 \text{ krat } 4 =$, $2 \vee 40 =$;
 $2 \vee 8 =$, $2 \vee 10 \text{ krat } 8 =$, $2 \vee 80 =$;
 $2 \vee 20 =$, $2 \vee 10 \text{ krat } 20 =$, $2 \vee 200 =$;
 b) $3 \vee 9 =$, $3 \vee 10 \text{ krat } 9 =$, $2 \vee 90 =$;
 $3 \vee 18 =$, $3 \vee 10 \text{ krat } 18 =$, $3 \vee 180$.
 c) $4 \vee 32 =$, $4 \vee 10 \text{ krat } 32 =$, $4 \vee 320$;
 $4 \vee 40 =$, $4 \vee 10 \text{ krat } 40 =$, $4 \vee 400$.

2. a) $2 \vee 20, 40, 60, 80, 100$.

b) $3 \vee 30, 60, 90$,

c) $4 \vee 40, 80$,

č) $5 \vee 50, 100$.

3. $2 \vee 12, 120, 140, 180, 160, 200$.

4. $3 \vee 18, 180, 150, 210, 270, 240$.

5. $5 \vee 15, 150, 250, 300, 450, 500, 200, 350$.

6. $6 \vee 30, 300, 420, 180, \dots$

7. $7 \vee 21, 210, 350, 490, \dots$

8. $8 \vee 16, 160, 320, 400, \dots$

9. $9 \vee 18, 180, 270, 450, \dots$

10. Za procesijo gre 160 učencev, po 2 in 2. Koliko parov jih je? Koliko četvork bi jih bilo, ako bi šli po 4 in 4?

11. Gospodinja je kupila jabolok za 180 Din, po 3 Din kg. Koliko kg jabolok je bilo?

12. Koliko drevesc mora pripraviti gospodar, ki jih hoče posaditi ob 250 m dolgi poti po 5 m nadvoje?

13. Za koliko dni bo imel voznik zadosti 3 hl ovsa, ako pokrmi poprečno 6 l ovsa na dan?

14. Na koliko voz bi šlo 180 q slame, ako se naklada poprečno na voz 9 q?

15. Koliko zavojčkov čaja po 10 dkg naredi trgovec iz 5 kg čaja?

16. Koliko po 8 cm dolgih komadov traku moreš nastriči iz 6 m 40 cm traku?

č.

$\frac{1}{2}$ od 14 *cm*,

$\frac{1}{4}$ od 28 *Din*,

$\frac{1}{2}$ od 14 desetec;

$\frac{1}{4}$ od 28 desetec.

1. a) $\frac{1}{2}$ od 8 (12) desetec; $\frac{1}{2}$ od 4 (6, 10) stotic;

b) $\frac{1}{3}$ od 9 (21, 24) desetec;

c) $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{6}$, od 18 desetec;

č) $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ od 6 stotic; $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$ od 8 stotic;

2. a) $\frac{1}{2}$ od 40, 400, 180, 140;

b) $\frac{1}{3}$ od 60, 600, 240, 270, 180;

c) $\frac{1}{4}$ od 20, 200, 320, 400;

č) $\frac{1}{5}$ od 25, 250, 350, 400, 450;

d) $\frac{1}{6}$ od 24, 240, 300, 420, 540;

e) $\frac{1}{7}$ od 280, 210, 140, 490, 350;

f) $\frac{1}{8}$ od 32, 320, 400, 560, 720;

g) $\frac{1}{9}$ od 180, 360, 540, 720, 900.

3. Mlinar hoče napraviti $4\frac{1}{2}$ *hl* zmesnega žita tako, da vzame $\frac{2}{3}$ pšenice in $\frac{1}{3}$ rži. Koliko *l* mora vzeti pšenice, koliko *l* rži?

4. 1 *m* blaga je 40 *Din* 80 *p*. Koliko je a) $\frac{1}{2}$ *m*; b) $\frac{1}{4}$ *m*, $\frac{3}{4}$ *m* blaga? Koliko stane $2\frac{1}{4}$ *m* sukna za zimsko suknjo, *m* po 240 *Din*.

5. Blago je stalo 720 *Din*. Vprodaj je šlo za $\frac{8}{9}$ kupne cene. a) Koliko je bilo izgube? b) Za koliko je bilo blago prodano?

6. Pri blagu, ki je stalo 480 *Din*, je bilo dobička $\frac{1}{8}$ kupne cene. a) Koliko *Din* je bilo dobička? b) Za koliko je šlo blago vprodaj?

7. Kmet hoče poslati 480 *kg* prodanega krompirja v 8 vrečah. Koliko *kg* krompirja bo dejal (približno) v 1 vrečo, da bodo vreče (približno) enako težke?

8. Za 9 dnevno potovanje nameni gospod 900 *Din*. Koliko *Din* namerava potrošiti dnevno?

d.

1. Razstavi število 76 na 2 števili, in sicer imej eno največje število desetec, ki se da meriti (deliti) brez ostanka z 2!

V številu 76 je 7 desetec. Največje število v 7, ki se da meriti (deliti) brez ostanka z 2, je 6; tedaj $76 = 60 + 16$.

Razstavi tudi tako števila:

24, 32, 46, 50, 64, 70, 86, 90, 110, 130, ...

2. Razstavi števila 39, 45, 54, 57, 63, 81, 87, 96 na 2 števili, od katerih imej eno največje število desetic, ki se da meriti (deliti) brez ostanka s 3.

3. Stori prav tako a) glede števila desetic in števila 4 pri številih 48, 56, 60, 76, 88, 92, 100;

b) glede števila desetic in števila 5 pri številih 55, 60, 75, 80, 85, 90, 95!

4. $2 \text{ v } 24 =$; $3 \text{ v } 75 =$.

Števili 24, 75 razstavi, kakor je povedano v 1., oziroma 2!

$$\underline{2 \text{ v } 24 (= 20 + 4)}$$

2 v 20 je 10 krat,

2 v 4 je 2 krat,

2 v 24 je 12 krat.

$$\underline{3 \text{ v } 75 (= 60 + 15)}$$

3 v 60 je 20 krat,

3 v 15 je 5 krat,

3 v 75 je 25 krat.

a) 2 v 28, 36, 42, 58, 66, 78, 82, 94.

b) 3 v 36, 42, 48, 54, 75, 78, 87, 99.

$$\underline{5. \quad \frac{1}{2} \text{ od } 26 (= 20 + 6)}$$

$\frac{1}{2}$ od 20 je 10

$\frac{1}{2}$ od 6 je 3

$\frac{1}{2}$ od 26 je 13

$$\underline{\frac{1}{3} \text{ od } 72 (= 60 + 12)}$$

$\frac{1}{3}$ od 60 je 20

$\frac{1}{3}$ od 12 je 4

$\frac{1}{3}$ od 72 je 24

a) $\frac{1}{2}$ od 24, 38, 46, 56, 68, 76, 84, 92;

b) $\frac{1}{3}$ od 39, 45, 51, 63, 78, 81, 87, 96.

6. a) 4 v in $\frac{1}{4}$ od 52, 60, 68, 72, 84, 96;

b) 5 v in $\frac{1}{5}$ od 60, 75, 80, 95;

c) 6 v in $\frac{1}{6}$ od 66, 78, 96;

č) 7 v in $\frac{1}{7}$ od 77, 84, 91;

d) 8 v in $\frac{1}{8}$ od 88, 96; 9 v in $\frac{1}{9}$ od 99.

7. Koliko cm je $\frac{1}{2} m$, $\frac{1}{4} m$? Koliki del m je 50 cm , 25 cm ? Pomni: 50 je $\frac{1}{2}$ od 100; 25 je $\frac{1}{4}$ od 100.

8. Miza je dolga $1\frac{1}{2} m$, široka je $\frac{3}{4} m$. Koliko je to na cm ?

9. Hčerka prinese $\frac{3}{4} kg$ kave. Koliko je to dkg ? — $2\frac{1}{2} kg$ sladkorja. Koliko je to kg in dkg ?

10. Koliko kg je $\frac{1}{2} q$, $\frac{1}{4} q$, $\frac{3}{4} q$?

11. Kmet je porabil v 1 letu $1\frac{3}{4} q$ živinske soli; koliko kg ?

12. Veliki pivarski sodčki drže po $\frac{1}{2} hl$, mali po $\frac{1}{4} hl$; koliko l ?

13. Krčmar je iztočil v 1 mesecu $2\frac{1}{2} hl$ vina; koliko l ?

14. Kadica drži $4\frac{3}{4} hl$; koliko je to l ?

15. Iz soda, ki drži 400 l, se iztoči $1\frac{1}{2}$ hl vina; koliko l vina je še v sodu?

16. Koliko cm je $\frac{1}{5}$ m, $\frac{2}{5}$ m? Koliko dkg je $\frac{1}{4}$ kg, $\frac{3}{5}$ kg, $\frac{4}{5}$ kg? Pomni: $\frac{1}{5}$ od 100 je 20.

17. Koliko dni je $\frac{1}{2}$ meseca, $1\frac{1}{2}$ meseca?

18. Koliko tednov je $\frac{1}{2}$ leta, $\frac{1}{4}$ leta, $\frac{3}{4}$ leta? (Leto 52 tedna.)

19. Koliko tednov (tednov in dni) je a) 80 dni; b) 3 mesece (2 mes. po 30 dni, 31 dan); c) od 1. septembra do 10. decembra?

20. Ura kaže osem in pol; koliko minut čez osem?

21. Ura je četrť na devet, tri četrťi na dvanajst; koliko je ura na ure in minute?

22. a) Ura je trinajst in ena četrť. Koliko je to minut čez poldne? b) Ura je dvajset tri in tri četrťi. Koliko minut manjka do polnoči? č) Koliko ur in minut je minulo od dneva, ko je ura petnajst in pol, tri četrťi na sedemnajst?

23. Izprehajali smo se $1\frac{3}{4}$ ure; koliko minut?

24. Koliko komadov mila à 7 Din (6 Din) dobiš za 84 Din?

25. Mocar prodaja moko v vrečicah iz papirja po 5 kg. Koliko takšnih vrečic napolni iz vreče, v kateri je 84 kg moke, in koliko kg moke še ostane?

26. Mati je kupila 64 jajca. Za koliko dni je preskrbljena, ako porabi poprečno 4 jajca na dan?

27. Koliko mesecev je preskrbljena gospodinja z zabelo, ako ima zabele 84 kg in je porabi na mesec poprečno 7 kg?

28. Učitelj ima v razredu 56 učencev. Koliko klopi mora postaviti v sobo, da bi sedeli v klopih po 4 učenci?

29. Teta prinese 3 otrokom 84 orehe. Koliko orehov dobi vsak otrok, ako so deleži enaki?

30. Kolikokrat pojde voznik po 144 hlode, ako nadeva na voz poprečno po 6 hlodov?

31. Iz 3 kg moke je približno 4 kg kruha. Koliko kg moke bi moral vzeti pekar, da bi spekel 100 kg kruha?

32. Koliko stane $2\frac{1}{2}$ m kotonine, ako je m po 24 Din (26 Din, 30 Din)?

33. a) Kava je kg po 44 Din, 64 Din, 72 Din; b) čaj je kg po 80 Din, 96 Din, 100 Din. Koliko stane $\frac{1}{2}$ kg, ($1\frac{1}{2}$ kg), $\frac{1}{4}$ kg, $\frac{3}{4}$ kg kave, oziroma čaja vsake od navedenih vrst?

34. Naredi še enkrat račune 28., 30., 31., 32., 33., 36. str. 52. in 53. . . . v Din in p, v kg in dkg, v m in cm!

Pismo.

1. Kaj je več, 2 v 80 ali $\frac{1}{2}$ od 80?

Namesto 2 v 80 in namesto $\frac{1}{2}$ od 80 pišemo:

$$80 : 2 = 40$$

deljenec : delitelj = količnik.

Katero število smo merili (delili)? Število 80 imenujemo deljenec. — S katerim številom smo merili (delili)? Število 2 imenujemo delitelj. — Katero število smo dobili? Število 40 imenujemo količnik.

2. Vprašaj, izračuni in zapiši kakor v 1. ter imenuj poedina števila: 4 v in $\frac{1}{4}$ od 96; 6 v in $\frac{1}{6}$ od 420; 8 v in $\frac{1}{8}$ od 720!

Kaj opaziš glede količnika v vseh teh računih?

Merjenje in deljenje imenujemo z eno besedo dividiranje.

3. Izračunaj $86 : 2 = ?$ — Kaj more pomeniti $86 : 2 = ?$ $86 : 2 =$ hočemo računati tako, da razdelimo 86 z 2.

a) Računaj $\frac{1}{2}$ od 86! (Ustno.)

b) $86 : 2 = 8 \text{ d. } 6 \text{ e.} : 2 = 4 \text{ d. } 3 \text{ e.}$ Krajše $\overset{\text{d. e.}}{8,6} : 2 = \overset{\text{d. e.}}{43}$

$$\begin{array}{r} 8 \text{ d.} \\ \hline = 6 \text{ e.} \end{array}$$

$$= 43$$

$$\begin{array}{r} 8 \\ \hline = 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 \text{ e.} \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 \\ \hline = \end{array}$$

$\frac{1}{2}$ od 8 d. = 4 d., 2krat 4 d. = 8 d. podpišemo pod 8 d. in odštejemo.

$\frac{1}{2}$ od 6 e. = 3 e., 2krat 3 e. = 6 e. podpišemo pod 6 e. in odštejemo.

4. Povej pri vsakem računu, kaj more pomeniti, in računaj kakor v 3. b) na daljši in krajši način:

a) $64 : 2 =$, $284 : 2$, $602 : 2$;

b) $96 : 3$, $169 : 3$, $609 : 3$!

5. Povej pri vsakem računu, kaj more pomeniti, in računaj le na krajši način:

a) $68 : 2$, $248 : 2$; b) $69 : 3$, $906 : 3$; c) $84 : 4$, $484 : 4$!

6. Računaj še krajše po primeru:

$$6,4,8 : 2 = 324$$

$\begin{array}{r} 6 \\ \hline = 4 \end{array}$	$\frac{1}{2}$ od 6 = 3, 2 krat 3 = 6, podpišem in odštejem;
$\begin{array}{r} 4 \\ \hline = 8 \end{array}$	$\frac{1}{2}$ od 4 = 2, 2 krat 2 = 4, podpišem in odštejem;
$\begin{array}{r} 8 \\ \hline = \end{array}$	$\frac{1}{2}$ od 8 = 4, 2 krat 4 = 8, podpišem in odštejem.

a) Računaj tako še enkrat račune v 5. a), b), c);

b) $468 : 2$, $396 : 3$, $408 : 4$,
 $624 : 2$, $936 : 3$, $840 : 4$.

7. $849 : 3 = 283$

$\begin{array}{r} 6 \\ \hline 24 \\ \hline 24 \\ \hline = 9 \\ \hline 9 \\ \hline = \end{array}$	$\frac{1}{3}$ od 8 = 2, 3 krat 2 = 6, podpišem in odštejem. Ostanek 2 s. izpremenim v d.; 20 d. in 4 d. = 24 d $\frac{1}{3}$ od 24 = 8....
--	--

a) $270 : 2$, $294 : 2$; b) $312 : 3$, $972 : 3$; c) $650 : 5$, $575 : 5$;
 č) $840 : 6$, $672 : 6$; d) $840 : 8$, $980 : 7$, $927 : 9$.

8. a) $374 : 2$ b) $532 : 4$ c) $635 : 5$ č) $826 : 7$
 $532 : 2$ $956 : 4$ $760 : 5$ $944 : 8$

9. Trgovec prejme 408 m blaga. $\frac{1}{2}$ blaga je bombaževina, $\frac{1}{4}$ suknina, ostanek prtenina. a) Koliko m je bombaževine; b) koliko m suknine; c) koliko m prtenine!

10. Trgovec z obleko dobi 366 m sukna. Iz $\frac{1}{2}$ tega blaga da narediti obleke, $\frac{1}{3}$ proda krojačem. a) Koliko m blaga porabi za obleke; b) koliko m proda; c) koliko m mu ostane?

11. Delavec prejema na teden 252 Din dnine. Koliko na dan?

12. 4 koscem je plačal gospodar za 2 dni 360 Din dnine, 3 ženjicam za 3 dni 324 Din. Koliko je služil na dan a) 1 kosec, b) 1 ženjica?

13. a) $\frac{1}{2}$ ducata brisač stane 156 Din; b) $\frac{1}{2}$ ducata ženskih nogavic 450 Din; $\frac{1}{4}$ ducata moških srajc 237 Din. Zastavi delitvene račune!

14. $849 : 3 = 283$

$$\begin{array}{r} 6 \\ \underline{24} \\ 24 \\ \underline{=9} \\ 9 \\ \underline{=}\end{array}$$

Namesto $\frac{1}{3}$ od 8 = 2, računaj 3 v 8 = 2 krat,
(ost. 2) (ost.

„ 3 krat 2 = 6, „ 2 krat 3 = 6;
„ od 24 = 8, „ 3 v 24 = 8 krat,
„ 3 krat 8 = 24, „ 8 krat 3 = 24,

⋮

Namesto da delimo, moremo meriti.

Pri naslednjih računih naprvo deli, potem meri:

$824 : 2$, $369 : 3$, $528 : 4$, $570 : 5$, $876 : 6!$

Pomni: Pri pismenem dividiranju (merjenju in deljenju) vedno le merimo.

15. Računaj le tako, da meriš:

a) 248 : 2	b) 363 : 3	c) 448 : 4	č) 585 : 5
642 : 2	693 : 3	848 : 4	225 : 5
408 : 2	903 : 3	804 : 4	860 : 5
640 : 2	690 : 3	408 : 4	370 : 5
d) 672 : 6	e) 777 : 7	f) 869 : 8	g) 981 : 9
684 : 6	728 : 7	424 : 8	513 : 9
732 : 6	854 : 7	592 : 8	477 : 9
954 : 6	462 : 7	360 : 8	387 : 9

16. a) 5 Din v 725 Din

b) $\frac{1}{6}$ od 702 Din

5 Din v 830 Din

$\frac{1}{4}$ od 616 Din

c) 6 l v 804 l

č) $\frac{1}{4}$ od 1 km

8 cm v 456 cm

$\frac{1}{8}$ od 1 km

17. Čitaj v zmislu merjenja, oziroma deljenja in izračunaj:

a) 483 Din, 910 Din : 7 Din b) 9 Din 4 p, 7 Din 36 p : 8 p

c) 3 Din 14 p : 2, 8 Din 19 p : 9 č) 5 kg 28 dkg : 6

d) 6 kg 12 dkg : 9 dkg e) 3 hl 69 l : 9 l, 5 hl 67 l : 9

18. Fara šteje 954 prebivalce: $\frac{1}{3}$ je otrok do 12. leta. Koliko jih je?

19. Koliko zvezkov naredi knjigovezec iz 288 pol papirja, ako deva v zvezek a) po 4 pole, b) po 6 pol?

20. 9 delavcem se je izplačalo 567 Din. Koliko je dobil 1 delavec?

21. 3 osebe podedujejo 972 Din, vsaka enoliko. Koliko dobi 1 oseba?

22. Nekdo prihrani na leto 960 *Din*; koliko poprečno v $\frac{1}{4}$ leta ($\frac{1}{2}$ leta)?

23. Kramar dobi 138 *m* blaga, $\frac{1}{2}$ je kotonine, $\frac{1}{3}$ platna, drugo je sukno. Koliko *m* je vsakterega blaga?

24. Za koliko mora prodati trgovec blago, ki je njega stalo 520 *Din*, da bo imel dobička $\frac{1}{8}$ kupne cene?

25. Za koliko časa je preskrbljen kmet s 570 *q* krme, ako pokrmi poprečno na dan 3 *q*?

26. Vrt ima v obsegu 234 *m*. $\frac{1}{3}$ je zagrajena z zidom, ostali del z živo mejo. Koliko *m* je zidu, koliko *m* žive meje?

27. Gospodar ima za plot pripravljene 344 letve. Za koliko *m* plota jih je zadosti, ako računa na 1 *m* 8 letev?

28. Gospodinja razstriže 8 *m* 80 *cm* blaga za zavese na 4 pole. Kako dolga je vsaka pola?

29. 9 *kg* medu je bilo 216 *Din*. Počem je bil *kg*?

30. Kmet pripelje na trg jabolka in prodaja po 4 *Din kg*. Izkupička je naštel 994 *Din*. Kaj moreš izračunati?

31. Kmetica ima na prodaj 192 jajci. Ena gospodinja jih kupi $\frac{1}{3}$, druga $\frac{1}{4}$, tretja, kolikor je ostalo. Zastavi delitveni račun!

32. Po žlebičku priteka iz studenčka 1 minuto 9 *l* vode. V koliko časa se bi natekel sod, ki drži 4 *hl* 5 *l*?

33. Trgovec hoče poslati 3 *q* 36 *kg* fižola v 6 vrečah; koliko *kg* fižola bo dejal v vsako vrečo, da bodo enako težke?

34. Nekdo potuje in izda prvi dan 120 *Din*, drugi dan 100 *Din*, tretji 116 *Din* in četrti dan 128 *Din*. Koliko poprečno na dan?

35. Štiri zimske mesece je pokurila gospodinja premoga: novembra 2 *q*, decembra 2 *q* 88 *kg*, januarja 2 *q* 78 *kg*, februarja 2 *q* 10 *kg*. Koliko poprečno 1 mesec?

36. Na trgu so prodajali:

a) krompir *q* po 125 *Din*, 100 *Din*, 120 *Din*;

b) seno *q* po 88 *Din*, 90 *Din*, 98 *Din*, 100 *Din*.

Zastavi poprečni račun!

37. a) $\frac{1}{3}$ ($\frac{2}{3}$) od 405, 369; b) $\frac{1}{5}$ ($\frac{2}{5}$, $\frac{4}{5}$) od 895;

c) $\frac{1}{6}$ ($\frac{5}{6}$) od 516; d) $\frac{1}{4}$ ($\frac{3}{4}$) od 232 *l*, 508 *l*;

e) $\frac{1}{8}$ ($\frac{3}{8}$, $\frac{5}{8}$) od 656 *kg*, 704 *kg*;

f) $\frac{1}{5}$ ($\frac{2}{5}$, $\frac{3}{5}$, $\frac{4}{5}$) od 1 *km* (v *m*).

38. Jožek ima v šolo $\frac{1}{2}$ *km*, Janezek $\frac{3}{4}$ *km*; koliko *m* več ima v šolo Janezek?

39. Koliko *g* je $\frac{1}{2}$ *kg*, $\frac{1}{4}$ *kg*, $\frac{3}{4}$ *kg*, $\frac{1}{7}$ *kg*, $\frac{5}{8}$ *kg*?

40. Služabnik prejme 945 Din. $\frac{2}{3}$ tega denarja obrne za stanovanje, $\frac{1}{3}$ da za živila. a) Koliko ga stane stanovanje? b) Koliko da za živila? c) Koliko mu ostane?

41. V sodu, ki drži 4 hl 35 l, hoče narediti trgovec milejšega kisa. $\frac{3}{4}$ vzame hudega kisa in $\frac{1}{4}$ vode. Koliko l hudega kisa, koliko l vode?

42. Dividiraj na celote v količniku (dividiranje z ostankom):

a) 325 : 2	b) 310 : 3	c) 830 : 4	č) 523 : 5	d) 457 : 7
617 : 2	910 : 3	337 : 4	627 : 5	845 : 8
709 : 2	604 : 3	541 : 4	633 : 5	830 : 9

43. a) 4 l v 506 l, 6 l v 2 hl 15 l;

b) 5 kg v 821 kg, 8 dkg v 1 kg 90 dkg.

44. Koliko celih dni je $\frac{1}{4}$ leta ($\frac{3}{4}$ leta)? (Leto 365 dni).

45. Koliko tednov in dni ima letošnje leto? — Koliko tednov in dni je a) pomladi, b) poletja, c) jeseni, d) zime?

46. Izračunaj, a) koliko dni je od dne, ko se je letos začela šola! — Koliko je to tednov in dni!

b) Koliko dni je od danes do dne, ko bo nehala šola! — Koliko je to tednov in dni?

47. Za koliko tednov ima krme kmetovalec, ki ima 150 q krme in porabi na teden povprečno 9 q krme?

7. Ponovilo in raznovrstne naloge.*

1. a) $190 + 7$ do 260 b) $150 + 20$ do 350
c) $25 + 25$ do 1000

2. a) $310 - 9$ do 220 b) $650 - 40$ do 250
c) $1000 - 25$ do 0

3. a) $247 + 43 + 29 + 314$
b) $142 + 126 + 48 + 109$
c) $47 + 316 + 209 + 86$
č) $168 + 59 + 206 + 99$

4. Od 1000 odštej 125, od ostanka zopet 125, od drugega ostanka 125 i. t. d., dokler se da! — Odštevaj tudi tako 149 od 894; 108 od 972!

5. V razredu je 24 dečkov, deklic je 8 več. Koliko otrok šteje razred?

*) Vse naloge, ki jih znaš narediti ustno, naredi ustno!

6. Na 4 razrednici je 215 otrok. V 1. razredu jih je 65, v 2. 56, v 3. toliko kolikor v 4. Po koliko otrok je v dveh zadnjih razredih?

7. V predalu, ki drži 12 hl, je že 10 hl 75 l žita. Koliko hl žita gre še vanj?

8. Iz soda, v katerem je 845 l vina, se odtoči drugo za drugim 2 hl, 1 hl 17 l, 56 l, 2 hl 25 l, 1 hl 58 l. Koliko vina je še v sodu?

9. 4 zaboji z blagom vred tehtajo 64 kg, 1 q 5 kg, 1 q 17 kg, 95 kg, prazni zaboji pa 8 kg, 15 kg, 17 kg in 9 kg. Koliko tehta blago?

10. Koliko Din je prinesel oče iz mesta nazaj, ako je nakupil raznega blaga za 625 Din, plačal za vožnjo 22 Din, izdal za hrano 16 Din in imel s seboj 1000 Din?

11. a) 2, 3, 5, 8 krat 25, b) 20 krat 4, 30 krat 6, 40 krat 9, c) 15 krat 6, 25 krat 7, 32 krat 4.

12. a) 48×20	b) 69×9	c) 309×3	č) 49×19
27×30	85×7	189×5	38×26
24×40	73×8	125×8	29×25

13. Gospod plača v prodajalnici račun: 1 stodinarsko novčanico, 6 desetdinarskih in 7 petdinarskih novčanic. Koliko Din je plačal?

14. Koliko dobi nazaj gospa, ki ima plačati za kupljeno blago 735 Din, ako plača 6 stodinarskih in 14 desetdinarskih novčanic?

15. Gospodinja porabi v zimskem času poprečno vsakih 6 dni 1 l petroleja. a) Koliko l na mesec? b) Koliko stane svečava na mesec? (1 l po obični ceni.)

c) Koliko daje na mesec (30 dni) za mleko, ako jemlje na dan $2\frac{1}{2}$ l mleka, l po 2 Din?

16. Izračunite, koliko stanejo učni pripomočki (knjige, zvezki i. t. d.) za 1 učenca vse šolsko leto?

17. a) 5 v 95, 87, 350, 550

b) 4 v 56, 92, 360, 320

18. a) $\frac{1}{6}$ od 96, 420, 540

b) $\frac{1}{3}$ od 180, 450, 810

19. $252 : 2$, 3, 4, 6, 7, 9.

20. $765 : 2$, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

21. Koliko strani ima vaša čitanka? Koliko je to listov?
22. 8 listov v knjigi je 1 tiskovna pola. Koliko pol in strani ima vaša čitanka (računica)?
23. Iz 9 q jabolk je bilo 3 hl 78 l jabolčnika. Koliko l jabolčnika se naredi iz 1 q jabolk?
24. 5 kg zrelih, svežih češpelj da 1 kg suhih češpelj. Koliko češpelj se nasuši iz 2 $\frac{3}{4}$ q svežih češpelj?
25. Iz 4 kg jabolk se nasuši 1 kg krhljev. Koliko kg suhih krhljev je iz 1 q 64 kg svežih jabolk?
26. Iz 6 hl posajenega krompirja je zraslo 72 hl krompirja; koliko iz 1 hl?
27. Iz 5 hlodov je bilo 35 desk. Koliko desk bo približno iz 50 hlodov?
28. Po cevi se je natekel sod, ki drži 240 l, v $\frac{1}{4}$ ure. Koliko vode priteče po cevi v 1 uri?
29. Voznik naloži 14 vreč pšenice po $\frac{1}{2}$ hl na 475 kg težak voz. Koliko vlečejo konji, ako tehta 1 hl pšenice 75 kg?
30. Stanarina znaša za vse leto 1000 Din. Koliko za $\frac{1}{4}$ leta?
31. Zakupnik plačuje od njive 336 Din zakupnine. 100 Din plača v začetku leta, eno polovico od ostanka čez pol leta, drugo polovico konec leta. Koliko je to?
32. Koliko je bilo a) $\frac{1}{2}$ kg, $1\frac{1}{2}$ (= $\frac{3}{2}$) kg, $2\frac{1}{2}$ kg sladkorja, ko je bil kg 16 Din;
b) $\frac{1}{4}$ kg, $\frac{3}{4}$ kg, $2\frac{1}{4}$ kg kave, če je bil kg 52 Din?
33. Naredi račun za $\frac{1}{2}$ kg, $\frac{1}{4}$ kg, $\frac{3}{4}$ kg govedine, teletine, svinjine, po cenah za 1 kg v vašem kraju!
34. 3 kg pšeničnega zdroba je bilo 17 Din 25 p; koliko 6 kg, 9 kg, 15 kg?
6 kg je 2 krat 3 kg, 6 kg stane 2 krat 17 Din 25 p.
35. 2 kg riža je bilo 18 Din 50 p; koliko 6 kg, 8 kg, 12 kg?
36. 10 kg krušne moke je bilo 42 Din 50 p; koliko Din in p, 2 kg, 4 kg, 5 kg, 15 kg, 3 kg, 6 kg?
2 kg sta $\frac{1}{5}$ od 10 kg; 2 kg staneta $\frac{1}{5}$ od 42 Din 50 p.
37. 10 l petroleja je bilo 45 Din; koliko 1 l, 2 l, 5 l?
38. $\frac{1}{2}$ ducata parov nogavic je bilo 180 Din; koliko 1 par, 2, 3, 4, 5, 6 parov?
39. 6 vretenec sukanca je bilo 72 Din; koliko 2, 1, 3, 4, 12 vretenec?

40. V moške svitice (spodnje hlače) gre $2\frac{1}{4}$ m blaga.

a) Koliko stane blago za 1 svitice, ako je m po 17 Din?

b) Koliko stane blago za $\frac{1}{2}$ ducata svitic?

41. Za svojo obleko potrebuje oče $3\frac{1}{4}$ m sukna, za sinovo $2\frac{1}{2}$ m. Koliko stane sukno a) za očetovo, b) za sinovo obleko, c) za obe obleki, ako je m po 160 Din?

42. Po čem je bil kg , ko se je dobilo $\frac{1}{2}$ kg lešnikovih jedrc za 13 Din 75 p, $\frac{1}{4}$ kg orehovih jedrc za 7 Din 25 p, $\frac{3}{4}$ kg rozin za 27 Din?

1 kg je $\frac{1}{2}$ kg 2 krat; 1 kg stane 2 krat 13 Din 75 p.

43. V izložbenem oknu ima trgovec napisano:

10 dkg čaja a) 14 Din, b) 16 Din;

10 dkg mlečne čokolade 10 Din;

10 dkg sira 3 Din 50 p.

Po čem je kg navedenih živil?

44. a) 2 hl 30 l b) 2 kg 35 dkg c) 125 Din 50 p

5 „ 50 „

3 „ 48 „

214 „ 75 „

— „ 70 „

1 „ 50 „

74 „ 25 „

45. Gospodinja vzame pri mesarju govejega mesa za 8 Din 50 p, telečjega za 22 Din, mesenih klobas za 15 Din 75 p in presne slanine za 39 Din 50 p. Seštevni račun!

46. a) 4 kg 56 dkg b) 100 Din — p c) 5 q 40 kg

— 1 „ 34 „

— 65 „ 75 „

— 1 „ 65 „

47. Iz soda, v katerem je 4 hl 25 l vina, odtoči vinogradnik 2 sodčka po 56 l . Zastavi 2 računa!

48. Presna gnjat je tehtala 8 kg 25 dkg , povejena 6 kg 95 dkg . Za koliko se je usušila?

49. Za deško obleko je treba 2 m 60 cm blaga. Oče naroči blaga za troje oblek. Množitveni račun.

50. Za namizni prt se rabi 2 m 40 cm blaga. Koliko za $\frac{1}{2}$ ducata ($\frac{1}{3}$ ducata) prtov?

Dodatek.

1. Rimske številke za števila do 100.

1 = I, 5 = V, 50 = L, 100 = C.

1 = I	11 = XI (10 + 1)	30 = XXX
2 = II (1 + 1)	12 = XII	40 = XL (50 - 10)
3 = III	13 = XIII	50 = L
4 = IV (5 - 1)	14 = XIV	60 = LX
5 = V	15 = XV	70 = LXX
6 = VI (5 + 1)	16 = XVI	80 = LXXX
7 = VII	17 = XVII	90 = XC
8 = VIII	18 = XVIII	100 = C
9 = IX (10 - 1)	19 = XIX	
10 = X	20 = XX	

1. Katere rimske številke rabimo navadno na kazalniku pri uri? Napiši jih!

2. Napiši z rimskimi številkami števila od 1 do 100! Števila čitaj izven vrste!

3. Čitaj:

a) Kralj Aleksander I., kralj Ludovik XVI., . . . papež Pij XI., . . .

b) II. Poglavje, V. Odstavek, . . . X. božja zapoved, XVIII. vek, XIX., XX. stoletje!

4. Izveličar je umrl l. XXXIII., Jeruzalem so porušili Rimljani l. LXX.

5. 3. januarja = 3. I. ali 3./I., 7. decembra = 7. XII. ali 7./XII. . . .

6. Napiši: 15. februarja, 20. aprila, 27. maja, . . . !

7. Čitaj: 4. VIII., 5. XI., 7. V., . . . 2./III., 21./VII., 30./XII!

2. Denar, mere in uteži.

Denar.

Računska enota je 1 dinar (Din) = 100 par (p).

1. Zlati novci (zlatniki).

- a) Dvajsetdinarski zlatnik (20 Din),
- b) desetdinarski zlatnik (10 Din),

2. Srebrni novci.

- a) Srebrni petdinarski novc (5 Din),
- b) „ dvodinarski „ (2 Din),
- c) „ enodinarski „ (1 Din),
- č) „ poldinarski „ (= 50 p).

3. Novci iz niklja.

- a) Novc za 20 par (20 p),
- b) „ „ 10 „ (10 p),
- c) „ „ 5 „ (5 p).

4. Novci iz bakronita.

- a) Dvodinarski novc (2 Din),
 - b) enodinarski novc (1 Din),
 - c) poldinarski novc ($\frac{1}{2}$ Din = 50 p).
 - č) četrtinarski novc ($\frac{1}{4}$ Din = 25 p).
- Bakronit je zlitina iz niklja in bakra.

5. Novca iz gama-zlitine.

- a) Novc za 10 par (10 p), desetica,
- b) novc za 5 par (5 p), petica.

Gama - zlitina je iz cinka in bakra.

6. Novci iz brona.

- a) po 2 pari (2 p) in
- b) po 1 paro (1 p).

7. Papirnati denar (bankovci).

- a) Novčanice po 1000 Din (tisočak),
- b) „ „ 100 Din (stotak),
- c) „ „ 10 Din (desetak),
- č) „ „ 5 Din (petak).

Mere.

a) Dolžinske mere.

1 meter (m) = 10 decimetrov = 100 centimetrov = 1000 milimetrov,

1 decimeter (dm) = 10 centimetrov = 100 milimetrov,

1 centimeter (cm) = 10 milimetrov (mm),

1 kilometer (km) = 1000 m .

b) Votle mere.

1 liter (l) = 10 decilitrov (dl),

1 hektoliter (hl) = 100 l .

c) Časovne mere.

1 leto = 12 mesecev = 52 tedna 1 dan v navadnem letu (= 365 dni), 52 tedna 2 dni v prestopnem letu (= 366 dni),

1 teden = 7 dni,

1 dan = 24 ure,

1 ura = 60 minut,

1 minuta = 60 sekund.

č) Števne mere.

1 ducat (dvanajsterica) = 12 komadov,

1 veleducat = 12 ducatov = 144 komadov,

1 razstavka = 10 snopov,

1 kopa = 6 razstavk = 60 snopov; = 60 komadov,

1 lega papirja = 10 pol papirja,

1 knjiga = 10 leg = 100 pol papirja,

1 rizma = 10 knjig = 100 leg = 1000 pol papirja.

Uteži.

1 kilogram (kg) = 100 dekagramov = 1000 gramov,

1 dekagram (dkg) = 10 gramov (g),

1 metriski cent ali kvintal (q) = 100 kg .

Kazalo vsebine.

Računanje v številnem obsegu do tisoč.

1. Ponovilo iz številnega obsega do sto	3
2. Števila od eden do tisoč.	
A. Stotice ,	7
B. Stotice in desetice	8
C. Stotice, desetice in ednice	11
3. Seštevanje.	
Ustno	13
Pismeno	19
4. Odštevanje.	
Ustno	24
Pismeno	31
5. Množenje.	
Množitelj enomestno število.	
Ustno	38
Pismeno	42
Množitelj dvomestno število.	
Ustno	44
Pismeno	46
6. Merjenje in deljenje ali dividiranje.	
Delitelj enomestno število.	
Ustno	49
Pismeno	59
7. Ponovilo in raznovrstne naloge	63
Dodatek.	
1. Rimske številke za števila do 100	67
2. Denar, mere in uteži	67

[illegible]

Tisočna razpredelnica.

UNIVERZITETNA KNJIŽNICA MARIBOR

21335/3, izd. 1928

C00155 #

000510046

ZA ČITALNICO